

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII
ZAKRES ROZSZERZONY
KLASA III

Temat lekcji	Wymagania Uczeń:
EUROPA I ŚWIAT PO 1815 ROKU	
1. Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i> – zna daty: kongresu wiedeńskiego (X 1814 – VI 1815 r.), zawarcia Świętego Przymierza (IX 1815 r.) – identyfikuje postacie: Napoleona Bonaparte, Aleksandra I, Franciszka I Habsburga, Fryderyka Wilhelma III – wskazuje na mapie państwa, które odgrywały najważniejszą rolę podczas kongresu wiedeńskiego, – przedstawia zasady nowego ładu europejskiego przyjęte na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, jaki był cel powstania Świętego Przymierza. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>legitymizm, równowaga sił, restauracja, federacja</i> – zna daty: bitwy pod Lipskiem X 1813 r.), kapitulacji Napoleona (IV 1814 r.), podpisania <i>Aktu końcowego</i> traktatu wersalskiego (VI 1815 r.), – identyfikuje postacie: Klemensa von Metternicha, Charlesa de Talleyranda – przedstawia przyczyny i okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, kto i dlaczego odniósł największe korzyści z decyzji przyjętych podczas kongresu wiedeńskiego – przedstawia, jakie korzyści z ustaleń obrad kongresu wiedeńskiego odniosły Wielka Brytania, Rosja, Prusy i Austria – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Francji – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw niemieckich i włoskich. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>„sto dni” Napoleona, koncert mocarstw, ład wiedeński</i> (system kongresowy) – zna daty: detronizacji Napoleona (IV 1814 r.), „stu dni” Napoleona (II-VI 1815 r.), bitwy pod Waterloo (18 VI 1815 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika XVIII, Roberta Stewarta Castlereagh, Arthura Wellesleya – wskazuje na mapie nabytki terytorialne mocarstw koalicji antynapoleońskiej, uzyskane przez nie na kongresie wiedeńskim – omawia przebieg obrad kongresu wiedeńskiego – wyjaśnia, z jakich powodów i w jakim celu Austria, Francja i Wielka Brytania podpisały tajny traktat – omawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec Niderlandów i Szwajcarii – przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego wobec państw skandynawskich. – zna daty: zajęcia Francji przez wojska VI koalicji (1814 r.), podpisania tajnego traktatu austriacko-francusko-pruskiego (I 1815 r.) – identyfikuje postacie: Karla von Hardenberga, Andrieja Razumowskiego, Karla Roberta Nesselrode, Piusa VII – omawia okoliczności i skutki powrotu do władzy Napoleona Bonapartego we Francji w 1815 r. – przedstawia dodatkowe regulacje podjęte przez kongres wiedeński. – ocenia, które decyzje kongresu wiedeńskiego zapadły zgodnie z przyjętymi wcześniej zasadami, a które z ich pominięciem – ocenia możliwość rzeczywistej realizacji zasad ładu europejskiego przyjętych na kongresie wiedeńskim.

<p>2. Europa po kongresie wiedeńskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: rewolucji lipcowej we Francji (27–29 VII 1830 r.), powstania belgijskiego (X 1830 r.) – wymienia przyczyny sprzeciwu w Europie przeciwko ładowi wiedeńskiemu. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>karbonariusze, Młode Włochy, Młoda Europa, Związek Celny</i> – wskazuje na mapie kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych – omawia przyczyny i skutki wybuchu rewolucji lipcowej we Francji – przedstawia przyczyny i okoliczności podziału Królestwa Niderlandów. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ordonanse, karliści</i> – wyjaśnia, o czym świadczą interwencje zbrojne podejmowane przez Austrię, Rosję i Francję w innych krajach – omawia działalność ruchu karbonariuszy w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia sytuację w państwach niemieckich i Austrii po kongresie wiedeńskim – charakteryzuje sytuację we Francji w okresie restauracji. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>burszowie, ultrasi</i> – wyjaśnia, dlaczego karbonariuszom było trudno osiągnąć cele założone w ich programie – wyjaśnia, jakie były przyczyny konfliktów wewnętrznych w Hiszpanii w pierwszej połowie XIX w. – ocenia skuteczność ruchów rewolucyjnych w Europie w latach 20. i 30. XIX w.
<p>3. Rewolucja przemysłowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja przemysłowa, klasa robotnicza, inteligencja</i> – omawia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej – przedstawia skutki upowszechnienia maszyny parowej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>akumulacja kapitału, pruska droga do kapitalizmu, dualizm ekonomiczny, gospodarka ekstensywna</i> – wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione regiony Europy – charakteryzuje przemiany społeczne i polityczne będące następstwem rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, dlaczego Wielka Brytania stała się kolebką rewolucji przemysłowej – przedstawia nowe rozwiązania w dziedzinie transportu i komunikacji. – wyjaśnia wpływ przemian w rolnictwie na rewolucję przemysłową – wymienia kraje, w których w drugiej połowie XIX w. nastąpił największy rozwój kolejnictwa – omawia przejawy mechanizacji przemysłu włókienniczego i jej skutki – wymienia ośrodki rozwoju przemysłu w państwach europejskich. – omawia zmiany w dziedzinie metalurgii – przedstawia czynniki, które decydowały o szybkim rozwoju przemysłowym Niemiec, Francji i Belgii – wymienia wynalazki pierwszej połowy XIX w. – ocenia społeczne i polityczne skutki rewolucji przemysłowej
<p>4. Nowe idee</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm, konserwatyzm, strajk, związek zawodowy, socjalizm, komunizm</i> – zna datę opublikowania <i>Manifestu Komunistycznego</i> (1848 r.) – identyfikuje postacie: Adama Smitha, Johna Stuarta Milla, Edmunda Burke’a, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa – przedstawia polityczne i gospodarcze założenia liberalizmu i konserwatyzmu.

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>liberalizm ekonomiczny, reakcjonizm, czartyzm, socjalizm utopijny, proletariat, marksści</i> – omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego – przedstawia metody i skutki działalności czartystów – omawia cele i dążenia liberałów oraz konserwatystów w pierwszej połowie XIX w. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>leseferyzm, torysi, falanster</i> – wyjaśnia, z jakich grup społecznych wywodzili się zwolennicy liberalizmu i konserwatyzmu – przedstawia cele brytyjskich związków narodowych – opisuje okoliczności i przejawy budzenia się świadomości narodowej w społeczeństwach europejskich. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dialektyka, luddyci</i> – przedstawia i porównuje postulaty socjalizmu utopijnego i naukowego. – omawia i ocenia działalność Roberta Owena.
5. Kultura pierwszej połowy XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klasycyzm, romantyzm</i> – zna czas dominacji romantyzmu (I poł. XIX w.) – identyfikuje postacie: Johanna Wolfganga Goethego, George’a Gordona Byrona, Fryderyka Schillera, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Ludwiga van Beethovena, Fryderyka Chopina, Roberta Schumanna – wymienia cechy romantyzmu. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>orientalizm, eklektyzm</i> – zna czas dominacji klasycyzmu (początek XIX w.), – identyfikuje postacie: Jacques’a-Louisa Davida, Aleksandra Puszkina, Honoré de Balzaca, Charlesa Dickensa, Eugène’a Delacroix, Francisca Goi – przedstawia cechy malarstwa, rzeźby i architektury klasycyzmu – omawia cechy charakterystyczne literatury, malarstwa i muzyki w okresie romantyzmu. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dandyzm, korporacjonizm studencki, neogotyck, neoromanizm</i> – zna czas dominacji stylu <i>empire</i> (1800–1815 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Lermontowa, Waltera Scotta, Edgara Allana Poe, Jane Austen, Ferenc Liszt – przedstawia cechy stylu <i>empire</i> – omawia okoliczności narodzin romantyzmu – wyjaśnia wpływ romantyzmu na modę i styl życia – przedstawia tematykę, którą podejmowali malarze w epoce romantyzmu. – identyfikuje postacie: Jeana-Auguste’a-Dominique’a Ingres, Bertela Thorvaldsena, Antonia Canovy, Karla Friedricha Schinkla, Leo von Klenza, Sándora Petőfi, Giacoma Leopardiego, Stendhala, Horace’a Walpole’a, Mary Shelley, Théodore’a Géricaulta, Caspara Davida Friedricha, Franza Schuberta, Hectora Berlioz, Felixa Mendelssohn-Bartholdy’ego, François Rude’a, Pierre’a-Jeana Davida d’Angersa – porównuje cechy stylu klasycystycznego i romantycznego w malarstwie. – ocenia wpływ literatury, muzyki i malarstwa romantycznego na rozbudzenie świadomości narodowej Europejczyków w I poł. XIX w.
6. Ameryka w pierwszej	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>doktryna Monroego</i> – zna datę sformułowania doktryny Monroego (1823 r.)

połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Jamesa Monroego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do ogłoszenia doktryny Monroego i jak ją uzasadniano. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>izolacjonizm</i> – zna daty wojny amerykańsko-meksykańskiej (1846–1848 r.) – wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w. – omawia proces rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. – wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi – zna daty: proklamowania niepodległości Meksyku (1821 r.), Brazylii (1822 r.), Boliwii (1825 r.), bitwy pod Alamo (1836 r.) – identyfikuje postacie: Simona Bolívara, Antonia Lopeza de Santa Anna – wskazuje na mapie państwa Ameryki Południowej, które najwcześniej uzyskały niepodległość – przedstawia organizację kolonii hiszpańskich w Ameryce Łacińskiej – omawia strukturę społeczną w koloniach hiszpańskich – przedstawia etapy walki kolonii hiszpańskich o niepodległość – charakteryzuje przyczyny i skutki konfliktu amerykańsko-meksykańskiego w pierwszej połowie XIX w. – wyjaśnia znaczenie terminu: libertadorzy – zna daty: proklamowania niepodległości Haiti (1804 r.), Kolumbii (1810 r.), Wenezueli (1811 r.), bitwy pod Boyacá (1819 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), bitwy pod Buena Vista (1847 r.) – identyfikuje postacie: Dominique’a Toussainta Louverture’a, Francisca de Mirandy, Jose de San Martina – przedstawia okoliczności uzyskania niepodległości przez Haiti – opisuje proces walki kolonii hiszpańskich o niepodległość – wyjaśnia, jaką rolę odegrali libertadorzy w walce o wolność kolonii hiszpańskich – wyjaśnia, w jakich okolicznościach niepodległość uzyskały Meksyk i kraje Ameryki Środkowej. – ocenia społeczne skutki rozwoju terytorialnego USA.
7. Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wiosna Ludów, parlament frankfurcki</i> – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), obrad parlamentu frankfurckiego (V 1848 – VII 1849 r.), Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 – VII 1849 r.) – wskazuje na mapie kraje, w których doszło do wystąpień rewolucyjnych – wymienia społeczne, polityczne i narodowościowe przyczyny Wiosny Ludów – wyjaśnia, dlaczego parlament frankfurcki nie doprowadził do zjednoczenia Niemiec. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>warsztaty narodowe, konstytucja okrojowana</i> – zna daty: wybuchu Wiosny Ludów we Francji (22 II 1848 r.), ogłoszenia II Republiki we Francji (II 1848 r.), zamachu stanu Ludwika Napoleona Bonaparte (XII 1851 r.), ogłoszenia II Cesarstwa we Francji (XII 1852 r.), wybuchu Wiosny Ludów w państwach niemieckich (III 1848 r.), wybuchu Wiosny Ludów w Austrii (III 1848 r.), powstania na Węgrzech (III 1848 – VIII 1849 r.), zniesienia pańszczyzny i wprowadzenia uwłaszczenia w monarchii habsburskiej (IX 1848 r.), wybuchu Wiosny Ludów we Włoszech (III 1848 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonaparte, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa, Wiktora Emanuela II – wyjaśnia, w jaki sposób czynniki ekonomiczne wpłynęły na wybuch Wiosny Ludów

	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów we Francji – wymienia reformy polityczne i społeczne przeprowadzone we Francji w czasie Wiosny Ludów – omawia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów w krajach niemieckich i w monarchii habsburskiej – przedstawia bilans Wiosny Ludów. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bonapartyści, bankiety</i> – zna daty: powstania czerwcowego we Francji (VI 1848 r.), uchwalenia nowej konstytucji we Francji (XI 1848 r.), pierwszych wyborów prezydenckich we Francji (XII 1848 r.), odezwy Fryderyka Wilhelma IV do ludności Berlina (III 1848 r.), ogłoszenia nowej konstytucji w Prusach (1850 r.), ogłoszenia niepodległości Węgier i detronizacji Habsburgów (IV 1848 r.), wkroczenia wojsk rosyjskich na Węgry (V 1849 r.), zwołania parlamentu austriackiego (VII 1848 r.), przejścia władzy przez Franciszka Józefa (XII 1848 r.), bitwy pod Custozą (VII 1848 r.), bitwy pod Novarą (III 1849 r.) – identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Sándora Petőfięgo, Iwana Paskiewicza, Karola Alberta, Piusa IX – wskazuje na mapie kraje w których doszło do interwencji sił kontrrewolucyjnych – przedstawia proces narastania konfliktów społecznych, narodowych i politycznych w Europie w I połowie XIX w. – omawia przebieg Wiosny Ludów we Francji – opisuje sposób, w jaki władzę we Francji przejął Ludwik Bonaparte – przedstawia okoliczności zwołania i znaczenie parlamentu frankfurckiego – charakteryzuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w Prusach – przedstawia przebieg wydarzeń rewolucyjnych w Austrii i na Węgrzech – omawia skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech – charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w państwach włoskich. – zna daty: klęski wojsk węgierskich pod Világos (1849 r.), rozruchów w Państwie Kościelnym (XI 1848 r.), powołania Republiki Rzymskiej (II 1849 r.), przejścia władzy przez Wiktora Emanuela II (1849 r.), zdobycia Rzymu przez Francuzów (VII 1849 r.), pokoju w Mediolanie (VIII 1849 r.) – identyfikuje postacie: Ferdynanda I Dobrotliwego, Josepha Radetzky'ego – wskazuje czynniki, które zadecydowały o klęsce powstania węgierskiego – przedstawia okoliczności i skutki interwencji francuskiej we Włoszech – charakteryzuje kwestię narodową w monarchii habsburskiej w latach 1848–1849 r. – ocenia polityczne i społeczne skutki Wiosny Ludów w Europie.
8. Rosja i Turcja w połowie XIX wieku	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: odwilż posewastopolska – zna daty wojny krymskiej (1853–1856 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Aleksandra II, Aleksandra III – wyjaśnia, dlaczego Rosję nazywano „żandarmem Europy” – opisuje przyczyny i skutki wojny krymskiej. – wyjaśnia znaczenie terminów: dekabryści, panslawizm, samoderżawie – zna daty: proklamowania niepodległości Grecji (1822 r.), powstania dekabrystów (1825 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), kongresu w Paryżu (1856 r.), reformy uwłaszczeniowej w Rosji (1861 r.) – identyfikuje postać Mikołaja I – omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów

	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje reformy wewnętrzne w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej – wyjaśnia, dlaczego państwa Europy Zachodniej zdecydowały się na interwencję w spór rosyjsko-turecki. – wyjaśnia znaczenie terminu: ziemstwa – zna daty: masakry na Chios (1822 r.), bitwy pod Navarino (1827 r.), wojny rosyjsko-tureckiej (1828–1829 r.), bitwy pod Synopą (1853 r.), bitwy pod Bałakławą (1854 r.) – identyfikuje postacie: Iwana Dybicza, Konrada Rylejewa, Aleksandra Bestużewa – wskazuje na mapie tereny, na których toczyły się wojny rosyjsko-tureckie w XIX w. – podaje przykłady walki narodów bałkańskich o niezależność – omawia proces narastania greckich dążeń niepodległościowych – przedstawia przebieg i skutki walk Greków o niepodległość – opisuje przebieg wojny krymskiej – wyjaśnia, dlaczego główne działania wojenne podczas wojny w latach 1853–1856 r. toczyły się na Półwyspie Krymskim. – wyjaśnia znaczenie terminów: władyka, filhellenowie – zna daty: powstania serbskiego przeciwko Turcji (1815 r.), nadania Serbii nieformalnej autonomii przez Turcję (1817 r.), konwencji akermńskiej (1826 r.), wyprawy Aleksandra Ipsilantisa do Mołdawii (1821 r.), zdobycia Missolungi przez Turków (1826 r.), zdobycia Adrianopola przez Rosjan (1829 r.), pokoju w Adrianopolu (1829 r.), traktatu londyńskiego (1830 r.), przejęcia władzy w Grecji przez Ottona Wittelsbacha (1832 r.), założenia Towarzystwa Południowego i Towarzystwa Północnego (1821 r.) – identyfikuje postacie: Miłosza Obrenovića, Aleksandra Ipsilantisa, Ottona Wittelsbacha, Pawła Pestela, Sergiusza Trubeckiego, Piotra Czaadajewa – przedstawia sytuację polityczną na Bałkanach na początku XIX w. – ocenia rolę antytureckiego powstania Aleksandra Ipsilantisa w rozbudzeniu greckich dążeń niepodległościowych – ocenia politykę wewnętrzną Aleksandra I – ocenia reformy przeprowadzone w Rosji w okresie odwilży posewastopolskiej.
POLACY W OKRESIE POWSTAŃ NARODOWYCH	
<p>1. Ziemie polskie w latach 1815–1830</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kongresówka</i> – zna daty: powstania Królestwa Polskiego (1815 r.), nadania konstytucji Królestwu Polskiemu (XI 1815 r.) – identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Aleksandra I – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – wymienia decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej – przedstawia postanowienia konstytucji Królestwa Polskiego. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>ziemie zabrane</i> – zna daty: powstania Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.), założenia Uniwersytetu Lwowskiego (1817 r.) – identyfikuje postacie: Fryderyka Wilhelma III, Franciszka I Habsburga, Stanisława Staszica, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Joachima Lelewela – wskazuje na mapie ośrodki przemysłowe na ziemiach polskich pod zaborami

	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje ustrój Królestwa Polskiego – przedstawia sytuację polityczną ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim po 1815 r. – wymienia ośrodki przemysłowe Królestwa Polskiego – przedstawia reformy F. K. Druckiego-Lubeckiego – charakteryzuje rozwój kultury polskiej w latach 1815–1830 r. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>regulacja</i> – zna daty: powołania sejmu prowincjonalnego w Wielkim Księstwie Poznańskim (1824 r.), utworzenia galicyjskiego sejmu stanowego (1817 r.), uchwalenia konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1815 r.), powstania Banku Polskiego (1828 r.), rozpoczęcia procesu uwłaszczenia w Królestwie Prus (1807 r.), zapoczątkowania procesu regulacji w Prusach (1816 r.), wprowadzenia ustawy o regulacji w Wielkim Księstwie Poznańskim (1823 r.), powstania Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zajączka, Antoniego Radziwiłła, Stanisława Wodzickiego, Izabeli Czartoryskiej, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Stanisława Kostki Potockiego – przedstawia stosunek Rosji do sprawy polskiej po 1813 r. – przedstawia sytuację ziem zabranych po 1815 r. – omawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej Krakowskiej – charakteryzuje rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego, Rzeczypospolitej Krakowskiej oraz ziem zaboru pruskiego i austriackiego – opisuje rozwój oświaty na ziemiach polskich pod zaborem w latach 1815–1830 r. – wymienia placówki naukowe i akademickie działające na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w. – zna daty: utworzenia Korpusu Litewskiego (1817 r.), zniesienia ceł pomiędzy Królestwem Polskim a Rosją (1822 r.), powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825 r.), powstania Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu (1821 r.) – wyjaśnia, dlaczego Polakom zależało na przyłączeniu ziem zabranych do Królestwa Kongresowego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla polskiej kultury miała działalność Józefa Maksymiliana Ossolińskiego – porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem w I poł. XIX w. – ocenia wpływ reform F. K. Druckiego-Lubeckiego na rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego.
<p>2. Geneza powstania listopadowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>cenzura prasowa</i> – zna datę założenia Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Mikołaja I, Piotra Wysockiego – przedstawia sytuację polityczną w Królestwie Polskim w latach 1828–1830 r. – wyjaśnia, w jaki sposób car łamał konstytucję nadaną Królestwu Polskiemu. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>kaliszanie</i> – zna daty: założenia Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.), powstania Towarzystwa Patriotycznego (1821 r.), koronacji Mikołaja I na króla Królestwa Polskiego (1829 r.) – identyfikuje postacie: Konstantego Romanowa, Waleriana Łukasińskiego – określa, jakie uprawnienia w zakresie władzy ustawodawczej i wykonawczej gwarantowała carowi i królowi konstytucja – wymienia przykłady legalnej i nielegalnej opozycji politycznej w Królestwie Polskim – omawia najważniejsze postulaty kaliszan

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego w Królestwie Polskim zaczęły powstawać organizacje konspiracyjne. – zna daty: likwidacji jawności obrad sejmu w Królestwie Polskim (1825 r.), powołania Towarzystwa Filomatów (1817 r.), powstania Zgromadzenia Filaretów (1820 r.) – identyfikuje postacie: Nikołaja Nowosilcowa, Bonawentury i Wincentego Niemojowskich, Tomasza Zana, Seweryna Krzyżanowskiego – opisuje rzeczywistość polityczną Królestwa Polskiego w latach 1815–1830 r. – charakteryzuje działalność legalnej opozycji politycznej i jej skutki – przedstawia przyczyny powstania organizacji spiskowych pod zaborem rosyjskim – charakteryzuje działalność Wolnomularstwa Narodowego i Towarzystwa Patriotycznego – omawia organizację armii Królestwa Polskiego. – porównuje zapisy konstytucyjne z rzeczywistością polityczną Królestwa Polskiego – wymienia czynniki, które zadecydowały o tym, że armia Królestwa Polskiego była doborową formacją zbrojną. – ocenia stosunek wielkiego księcia Konstantego do Polaków – przedstawia i ocenia postawy Polaków wobec zaborcy rosyjskiego przed powstaniem listopadowym – ocenia wpływ księcia Konstantego i Nikołaja Nowosilcowa na życie polityczne Królestwa Polskiego w latach 20.XIX w. – ocenia, które z wydarzeń bezpośrednio wpłynęły na rozpoczęcie powstania listopadowego.
3. Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>noc listopadowa</i> – zna daty: <i>nocy listopadowej</i> (29/30 XI 1830 r.), bitwy pod Grochowem (25 II 1831 r.), bitwy pod Ostrołęką (26 V 1831 r.) – identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Chłopickiego, Jana Skrzyneckiego, – przedstawia okoliczności, w jakich podjęto decyzję o wybuchu powstania listopadowego – wymienia najważniejsze bitwy powstania listopadowego. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>belwederczycy</i>, <i>dyktator</i> – zna daty: zdobycia Arsenалу (29/30 XI 1830 r.), uznania powstania listopadowego za narodowe przez sejm (18 XII 1830 r.), uchwalenia detronizacji Mikołaja I przez sejm (25 I 1831 r.), bitwy pod Stoczkiem (14 II 1831 r.), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (31 III 1831 r.), bitwy pod Iganiami (10 IV 1831 r.), szturm wojsk rosyjskich na Warszawę (6–8 IX 1831 r.) – identyfikuje postacie: wielkiego księcia Konstantego, Ignacego Prądzyńskiego, Iwana Paskiewicza, Jana Krukowieckiego, Józefa Sowińskiego, Emilii Plater – wskazuje na mapie tereny objęte działaniami powstańczymi – charakteryzuje działalność przywódców powstania od jego rozpoczęcia do wybuchu wojny z Rosją – przedstawia okoliczności upadku Warszawy – omawia okoliczności upadku powstania listopadowego. – zna daty: ukonstytuowania się Rządu Tymczasowego (3 XII 1830 r.), ogłoszenia się J. Chłopickiego dyktatorem powstania (5 XII 1830 r.), bitwy pod Dobrem (17 II 1831 r.), wybuchu powstania na Litwie (III 1831), ostatniego posiedzenia sejmu powstańczego (23 IX 1831 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Seweryna Goszczyńskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Joachima Lelewela, Maurycyego Mochnackiego, Iwana Dybicza, Michała Radziwiłła, Henryka Dembińskiego, Józefa Dwernickiego, – omawia przebieg nocy listopadowej – wyjaśnia, dlaczego część działaczy politycznych i wojskowych rozpoczęła rokowania z carem

	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej – omawia strategiczne plany dowódców armii polskiej w wojnie polsko-rosyjskiej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla losów powstania listopadowego miał brak wiary w jego zwycięstwo wśród wyższych dowódców – omawia postawy głównych polityków polskich po wybuchu powstania listopadowego – wymienia błędy popełnione przez politycznych i wojskowych przywódców powstania listopadowego. – zna datę samosądów w Warszawie (VIII 1831 r.), – identyfikuje postacie: Ludwika Nabelaka, Antoniego Giełguda, Dezyderego Chłapowskiego, Klementyny Hoffmanowej – wyjaśnia, dlaczego powstańcy liczyli na interwencję Francji – opisuje przebieg działań powstańczych na ziemiach zabranych – wyjaśnia, co spowodowało wzrost zaangażowania patriotycznego wśród kobiet. – ocenia przygotowania spiskowców do wywołania powstania w Królestwie Polskim – ocenia decyzje sejmku powstańczego – ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.
4. Wielka Emigracja	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zsyłka</i>, <i>Wielka Emigracja</i> – zna daty: powstania Hotelu Lambert (1831 r.), powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832 r.) – identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Wiktora Heltmana, Tadeusza Krępowieckiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego – wskazuje na mapie państwa, przez które wiodły główne szlaki emigrantów polskich po powstaniu listopadowym, – przedstawia zasięg i kierunki emigracji polskiej – wymienia obozy polityczne Wielkiej Emigracji i organizacje polityczne polskich emigrantów. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>katorga</i>, <i>emisariusz</i> – zna daty: ogłoszenia <i>Małego Manifestu</i> TDP (1832 r.), ogłoszenia <i>Wielkiego Manifestu</i> TDP (1836 r.), powstania Gromad Ludu Polskiego (1835 r.), – identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Stanisława Worcella, Zygmunta Krasińskiego, Cypriana Kamila Norwida – wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki Wielkiej Emigracji – omawia represje po powstaniu listopadowym – wyjaśnia, dlaczego emigrację popowstaniową określa się mianem Wielkiej Emigracji – charakteryzuje program polityczny obozu konserwatywnego i demokratycznego polskiej emigracji – charakteryzuje założenia programowe i działalność Gromad Ludu Polskiego. – zna daty: ogłoszenia amnestii przez cara (XI 1831 r.), założenia Komitetu Narodowego Polskiego (XII 1831 r.), powstania Młodej Polski (1834 r.), założenia Zjednoczenia Emigracji Polskiej (1837 r.) – identyfikuje postać Józefa Dwernickiego – opisuje warunki życia polskich zesłańców – omawia stosunek państw i narodów europejskich do polskich emigrantów – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miała międzynarodowa działalność Hotelu Lambert – opisuje życie kulturalne Polaków przebywających na emigracji we Francji. – zna daty: założenia Towarzystwa Literackiego Polskiego w Paryżu (1832 r.), założenia Biblioteki Polskiej w Paryżu (1839 r.), założenia Towarzystwa Pomocy Naukowej (1832 r.)

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Tomasza Malinowskiego, – przedstawia założenia programowe i działalność organizacji węglarzy polskich – omawia losy polskich emigrantów po Wiośnie Ludów. – ocenia kulturotwórczą rolę Wielkiej Emigracji – ocenia rolę Wielkiej Emigracji w podtrzymywaniu myśli niepodległościowej.
<p>5. Ziemie polskie w latach 1831–1846</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rusyfikacja, germanizacja, praca organiczna, rabacja galicyjska – zna daty: wybuchu powstania krakowskiego (20/21 II 1846 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – wymienia represje popowstaniowe w Królestwie Polskim – przedstawia przebieg i skutki powstania krakowskiego. – wyjaśnia znaczenie terminów: cytadela, Statut Organiczny, „noc paskiewiczowska”, gubernia – zna daty: nadania Statutu Organicznego (1832 r.), „nocy paskiewiczowskiej” (1833–1856 r.), wkroczenia wojsk rosyjskich i austriackich do Krakowa (4 III 1846 r.) – identyfikuje postacie: Iwana Paskiewicza, Fryderyka Wilhelma IV, Karola Marcinkowskiego, Hipolita Cegielskiego, Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego – wskazuje na mapie obszar powstania krakowskiego, tereny objęte rabacją galicyjską – omawia politykę represji w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym – charakteryzuje początki pracy organicznej w zaborze pruskim – wyjaśnia przyczyny wybuchu powstania w Rzeczypospolitej Krakowskiej w 1846 r. – omawia przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej. – zna daty: umowy w Münchengrätz (1833 r.), założenia Zemsty Ludu (1832 r.), wprowadzenia stanu wojennego w Królestwie Polskim (1833 r.), wprowadzenia nauki j. rosyjskiego (1839 r.), przeprowadzenia zmian administracyjnych w Królestwie Polskim (1837 r.), zlikwidowania odrębności sądowniczej Kongresówki (1841 r.), wprowadzenia rosyjskiego systemu monetarnego (1847 r.), utworzenia Konfederacji Powszechnej Narodu Polskiego (1837 r.), powołania Związku Narodu Polskiego (1839 r.), założenia Związku Plebejuszy (1842 r.), ukonstytuowania się Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (22 II 1846 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Zaliwskiego, Eduarda Flottwella, Dezyderego Chłapowskiego, Ludwika Mierosławskiego, Walentego Stefańskiego, Ludwika Gorzkowskiego, Jana Tyssowskiego, Aleksandra Grzegorzewskiego – omawia proces likwidacji odrębności Królestwa Polskiego po powstaniu listopadowym – przedstawia represje popowstaniowe na ziemiach zabranych – omawia proces ograniczania autonomii Wielkiego Księstwa Poznańskiego – opisuje działalność gospodarczą Polaków w zaborze austriackim – charakteryzuje działalność konspiracyjną na ziemiach polskich po powstaniu listopadowym – omawia program polityczno-społeczny Rządu Narodowego w powstaniu krakowskim – przedstawia zmiany w położeniu społeczeństwa w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym. – zna daty: ogłoszenia encykliki papieża Grzegorza XVI Cum primum (1832 r.), założenia „Kasyna” w Gostyniu (1835 r.), powołania Towarzystwa Naukowej Pomocy (1841 r.), okupacji Rzeczypospolitej Krakowskiej przez wojska austriackie (1836–1841 r.)

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Grzegorza XVI, Gustawa Potworowskiego, Leona Sapiehy, Henryka Kamieńskiego, Jana Alcyato – przedstawia międzynarodowe reperkusje powstania listopadowego – wyjaśnia, dlaczego partyzantka Zaliwskiego miała niewielkie szanse powodzenia. – ocenia skuteczność pracy organicznej w staraniach o zachowanie polskości.
6. Wiosna Ludów i odwilż posewastopolska	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: zakończenia uwłaszczenia chłopów w Królestwie Pruskim (1850 r.), zniesienia pańszczyzny w Galicji (1848 r.), początku odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim (1856 r.) – opisuje przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>serwituty</i>, <i>asymilacja</i> – zna daty: powołania Komitetu Narodowego w Poznaniu (1848 r.), kapitulacji Krakowa (IV 1848 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Wilhelma I, Józefa Bema, Aleksandra II – omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w zaborze pruskim – omawia przebieg Wiosny Ludów z zaborze austriackim – przedstawia skutki Wiosny Ludów w Galicji. – zna daty: ugody w Jarosławcu (IV 1848 r.), powstania wielkopolskiego (1848 r.), bitwy pod Miłosławiem (IV 1848 r.), założenia Ligi Polskiej (1848 r.) – identyfikuje postacie: Karla Wilhelma von Willisena, Franciszka Stadiona, Franciszka Józefa I, Agenora Gołuchowskiego, Henryka Dembińskiego, Andrzeja Zamoyskiego, Leopolda Kronenberga – wyjaśnia, czym różniło się powstanie wielkopolskie od poprzednich zrywów narodowych – przedstawia działalność Polaków w zaborze pruskim po Wiośnie Ludów – wyjaśnia, dlaczego wydarzenia Wiosny Ludów nie objęły Królestwa Polskiego – przedstawia udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – charakteryzuje proces asymilacji Żydów w Królestwie Polskim. – zna daty: powstania Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1857 r.), powołania Komitetu Narodowego i Gwardii Narodowej w Krakowie (1848 r.), powstania Rady Narodowej we Lwowie (1848 r.), zawiązania się Głównej Rady Ruskiej we Lwowie (V 1848 r.) – identyfikuje postacie: Floriana Ceynowy, Gustawa Potworowskiego, Leona Przyłuskiego, Józefa Lompy, Emanuela Smolki, Gustawa Gizewiusza, Wiktora Heltmana, Hryhoryja Jachymowycza, Franciszka Smolki, Wacława Zaleskiego, Wilhelma von Hammersteina, Aleksandra Bacha, Wojciecha Chrzanowskiego – wyjaśnia, dlaczego niepowodzenia Wiosny Ludów zamknęło epokę zrywów narodowych w zaborze pruskim – wyjaśnia, w jaki sposób była podtrzymywana świadomość narodowa wśród Polaków żyjących na Pomorzu i Śląsku – omawia proces kształtowania się świadomości narodowej wśród Ukraińców. – ocenia skuteczność działań gospodarczych i oświatowych w okresie odwilży posewastopolskiej dla sprawy polskiej.
7. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>biali</i>”, „<i>czerwoni</i>”, <i>branka</i> – zna daty: przeprowadzenia branki (14/15 I 1863 r.), wybuchu powstania styczniowego (22/23 I 1863 r.), ukazu carskiego o uwłaszczeniu chłopów (III 1864 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta – przedstawia bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego

	<ul style="list-style-type: none"> – omawia bilans zmagających powstania styczniowego. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja moralna, tajne państwo polskie, partia powstańcza</i> – zna daty: utworzenia Dyrekcji Krajowej „białych” (XII 1861 r.), ogłoszenia dekretów o reformie szkolnictwa, oczynszowaniu chłopów i równouprawnieniu Żydów (1862 r.), powołania Komitetu Centralnego Narodowego (1862 r.), ogłoszenia <i>Manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego</i> (22 I 1863 r.), przejęcia dyktatury przez R. Traugutta (X 1863 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza, Aleksandra II, Ottona von Bismarcka – opisuje wybuch powstania styczniowego oraz kształtowanie się władz powstańczych – omawia cechy charakterystyczne walk powstańczych – przedstawia najważniejsze pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu powstania styczniowego. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>millenerzy, żuawi śmierci</i> – zna daty: powstania Towarzystwa Rolniczego (1858 r.), demonstracji w Warszawie (II 1861 r.), rozwiązania Delegacji Miejskiej i Towarzystwa Rolniczego (1861 r.), wprowadzenia żałoby narodowej i stanu oblężenia w Królestwie Polskim (1861 r.), objęcia dyktatury przez L. Mierosławskiego (II 1863 r.), objęcia dyktatury przez M. Langiewicza (III 1863 r.), bitwy pod Małogoszczem (III 1863 r.), bitew pod Chrobrzem i Grochowiskami (III 1863), konwencji Alvenslebena (II 1863 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Jürgensa, Zygmunta Sierakowskiego, Michaiła Gorczakowa, Leopolda Kronenberga, Jarosława Dąbrowskiego, Fiodora Berga, Stanisława Brzóska, Piusa IX, Michaiła Murawjowa – wskazuje na mapie tereny najważniejszych starć podczas powstania styczniowego – omawia postawy Polaków wobec zaborców po powstaniu listopadowym – przedstawia okoliczności narastania nastrojów powstańczych w Królestwie Polskim – wyjaśnia, jakie znaczenie miała żałoba narodowa ogłoszona w 1861 r. – przedstawia zmiany we władzach powstania styczniowego i ich skutki polityczne i militarne – omawia sprawę polską na arenie międzynarodowej w czasie powstania styczniowego. – zna daty: powołania rządu K. Majewskiego (V 1863 r.), bitwy pod Opatowem (II 1864 r.), powstania zabajkalskiego (1866 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Chmieleńskiego, Karola Majewskiego, Józefa Hauke-Bosaka, Aleksandra Waszkowskiego – wyjaśnia, dlaczego władzom powstańczym zależało, aby powstanie objęło swoim zasięgiem ziemie zabrane – wskazuje różnice w programach politycznych środowisk patriotycznych w przededniu powstania styczniowego – omawia relacje między „białymi” i „czerwonymi” w przededniu powstania – charakteryzuje i porównuje siły walczące obu stron. – ocenia, które z powstań narodowych – listopadowe czy styczniowe – miało większe szanse powodzenia.
ŚWIAT W LATACH 1860–1914	
<p>1. Stany Zjednoczone w drugiej połowie XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, Unia, Konfederacja, wojna totalna, izolacjonizm – zna daty: wojny secesyjnej (1861–1865 r.) – identyfikuje postać Abrahama Lincolna – omawia różnice w podejściu do koncepcji ustrojowej między Północą a Południem – wyjaśnia, dlaczego wojnę secesyjną można uznać za wojnę totalną.

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: abolicjonizm, eksterminacja – zna daty: wybrania Abrahama Lincolna na prezydenta (1860 r.), ogłoszenia secesji przez Karolinę Południową (XII 1860 r.), ataku na Fort Sumter (12 IV 1861 r.), ogłoszenia Proklamacji emancypacyjnej (IX 1862 r.), zniesienia niewolnictwa (1863 r.), bitwy pod Gettysburgiem (1-3 VII 1863 r.), zabójstwa prezydenta Lincolna (14 IV 1865 r.) – identyfikuje postacie: Roberta F. Lee, Ulyssesa S. Granta – przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym i społecznym USA – omawia skutki wojny secesyjnej – wymienia czynniki umożliwiające stały wzrost wartości produkcji gospodarczej USA. – wyjaśnia znaczenie terminów: osadnictwo farmerskie, plantacja, jankesi, Ku-Klux-Klan – zna daty: powstania Johna Browna (1859 r.), I bitwy nad Bull Run (VII 1861 r.), bitwy nad Antietam (IX 1862 r.), zdobycia Nowego Orleanu (V 1862 r.), uchwalenia Ustawy o osadnictwie (V 1862 r.), podpisania aktu bezwarunkowej kapitulacji w Appomattox (9 IV 1865 r.) – identyfikuje postacie: Johna Browna, Jeffersona Davisa, Williama T. Shermana – wyjaśnia, na czym polegał dualizm w rozwoju społeczno-ekonomicznym Stanów Zjednoczonych – charakteryzuje problem niewolnictwa w USA przed wybuchem wojny secesyjnej – przedstawia okoliczności wybuchu wojny secesyjnej – omawia przebieg działań zbrojnych w czasie wojny secesyjnej – przedstawia rozwój gospodarczy USA po wojnie secesyjnej. – zna daty: kompromisu Missouri (1820 r.), sprawy Dreda Scotta (1847 r.), bitew pod Fredericksburgiem i Chancellorsville (1862 r.), zdobycia Vicksburga (1863 r.) – identyfikuje postacie: Dreda Scotta, Philipa Sheridana – porównuje armie stron walczących w wojnie secesyjnej – przedstawia wpływ wybitnych dowódców wojskowych na losy wojny secesyjnej – wymienia czynniki, które zadecydowały o porażce wojsk Konfederacji w starciu z Unią. – ocenia sposób rozwiązania problemu niewolnictwa w czasie wojny secesyjnej i jego społeczne skutki.
2. Zjednoczenie Włoch	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Czerwony Krzyż</i> – zna daty: „wyprawy tysiąca” (V 1860 r.), wojny z Austrią (1866 r.), zjednoczenia Włoch (1871 r.) – identyfikuje postacie: Giuseppe Garibaldi, Wiktora Emanuela II, Camillo Cavoura – wymienia etapy jednoczenia Włoch. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>risorgimento</i>, „<i>wyprawa tysiąca</i>” – zna daty: bitew pod Magentą i Solferino (VI 1859 r.), powstania Czerwonego Krzyża (1863 r.), bitwy pod Custozzą (VI 1866 r.) – identyfikuje postacie: Giuseppe Mazziniego, Napoleona III – przedstawia okoliczności powstania Czerwonego Krzyża – opisuje etapy jednoczenia Włoch – wymienia główne wydarzenia polityczne w Europie, które wpłynęły na zjednoczenie Włoch. – wyjaśnia znaczenie terminu: „<i>czerwone koszule</i>” – zna daty: rozejmu w Villafranca di Verona (1859 r.), plebiscytu w środkowych Włoszech (1860 r.), zajęcia Królestwa Obojga Sycylii przez

	<p>Garibaldi (X 1860), koronacji Wiktora Emanuela II na króla Włoch (III 1861 r.), pokoju w Wiedniu (1866 r.), przyłączenia Rzymu do Królestwa Włoch (1870 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Jeana-Henri’ego Dunanta, Franciszka Józefa I, Piusa IX – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch – przedstawia różne koncepcje jednoczenia Włoch – opisuje stosunki Królestwa Sardynii z Francją i ich wpływ na proces jednoczenia Włoch – przedstawia przebieg i skutki wojny Królestwa Sardynii z Austrią – wyjaśnia, dlaczego Pius IX ogłosił się „więźniem Watykanu” – omawia politykę Włoch po zjednoczeniu. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>bersalierzy</i> – zna daty: zamachu terrorystycznego na Napoleona III (1858 r.), układu francusko-sardyńskiego w Plombières-les-Bains (1858 r.), interwencji francuskiej w Meksyku (1861-1863 r.), ultimatum austriackiego wobec Królestwa Sardynii (1859 r.) – charakteryzuje politykę zagraniczną Francji za czasów II Cesarstwa i jej skutki – omawia różnice w rozwoju gospodarczym Włoch. – przedstawia i ocenia sytuację Państwa Kościelnego w kontekście powstania Królestwa Włoch.
<p>3. Zjednoczenie Niemiec i powstanie Austro-Węgier</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wojny prusko-duńskiej (1864 r.), wojny prusko-austriackiej (1866 r.), wojny francusko-pruskiej (1870-1871 r.), proklamowania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871 r.) – identyfikuje postać: Ottona von Bismarcka – przedstawia rolę Prus w jednoczeniu państw niemieckich – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Europy miało powstanie cesarstwa niemieckiego. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Związek Północnoniemiecki</i>, „<i>żelazny kanclerz</i>” – zna daty: objęcia stanowiska premiera rządu pruskiego przez O. von Bismarcka (1862 r.), bitwy pod Sadową (VII 1866 r.), utworzenia Związku Północnoniemieckiego (1867 r.), bitwy pod Sedanem (IX 1870 r.), zdobycia Metz (X 1870 r.), pokoju we Frankfurcie nad Menem (V 1871 r.), powstania dualistycznej monarchii austro-węgierskiej (1867 r.) – identyfikuje postacie: Wilhelma I Hohenzollerna, Franciszka Józefa I, Napoleona III – charakteryzuje politykę Ottona von Bismarcka – wyjaśnia, na czym polegał pruski militarizm – przedstawia okoliczności proklamowania II Rzeszy Niemieckiej. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>depesza emska</i> – zna daty: układu prusko-francuskiego (1865 r.), sojuszu prusko-sardyńskiego (1866 r.), pokoju w Pradze (VIII 1866 r.), nadania konstytucji części austriackiej monarchii habsburskiej (1867 r.) – identyfikuje postacie: Helmutha von Moltke, Agenora Romualda Gołuchowskiego – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Niemiec – omawia koncepcje jednoczenia Niemiec – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-duńskiej – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny prusko-austriackiej

	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-pruskiej – przedstawia przyczyny i skutki powstania dualistycznej monarchii austrowęgierskiej. – zna daty: podpisania rozejmu w wojnie francusko-pruskiej (I 1871 r.), ery Bacha (1849–1859 r.), dyplomu październikowego (1860 r.), patentu ludowego (1861 r.) – identyfikuje postacie: Leopolda Hohenzollerna, Aleksandra von Bacha, Gyuly Andrassy’ego – wyjaśnia, na czym polegała przewaga armii pruskiej nad wojskami innych krajów europejskich – omawia strukturę narodowościową Austro-Węgier. – ocenia politykę O. von Bismarcka i jego wpływ na stosunki międzynarodowe.
4. Kolonializm	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolonializm</i>, <i>Pax Britannica</i> – zna czas dominacji <i>Pax Britannica</i> (1856–1914 r.) – identyfikuje postać Wiktorii I – omawia przyczyny ekspansji kolonialnej mocarstw europejskich w XIX w. – wyjaśnia, dlaczego Wielką Brytanię nazywano „imperium, nad którym nie zachodzi słońce”. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>dominium</i> – zna daty: powstania sipajów (1857–1859 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), II wojny opiumowej (1856-1860 r.), budowy Kanału Sueskiego (1859–1869 r.) – identyfikuje postacie: Cecila Johna Rhodesa, Ferdinanda de Lessepsa – wymienia przyczyny kolonizacji Afryki – omawia walkę państw europejskich o wpływy w Chinach – wyjaśnia, jakie znaczenie miała budowa kanałów łączących morza i oceany. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mahdi</i>, <i>Burowie</i> – zna daty: przekształcenia Egiptu w protektorat brytyjski (1882 r.), rozpoczęcia podboju Algierii przez Francję (1830 r.), zajęcia Tunezji przez Francuzów (1881 r.), powstania Mahdiego w Sudanie (1881–1898 r.), traktatu w Nankinie (1842 r.), budowy Kanału Kilońskiego (1887–1895 r.), budowy Kanału Panamskiego (1881–1914 r.), uzyskania statusu dominium przez Kanadę (1867 r.) i Australię (1901 r.) – identyfikuje postacie: Henry’ego Mortona Stanleya, Davida Livingstone’a, Muhammada Ahmada (Mahdiego) – wskazuje na mapie posiadłości kolonialne państw europejskich w XIX w. – omawia proces kolonizacji Afryki – przedstawia proces kolonizacji Azji – opisuje strategię, jaka przyświecała Brytyjczykom przy zajmowaniu kolejnych kolonii – wymienia przyczyny wybuchu w Indiach powstania przeciwko Brytyjczykom w 1857 r. – opisuje etapy powstawania brytyjskiego imperium kolonialnego. – zna daty: bitwy pod Aduą (1896 r.), bitwy pod Isandlwaną (1878 r.), rozwiązania Kompanii Wschodnioindyjskiej (1858 r.) – przedstawia przykłady walki mieszkańców Afryki z Europejskimi kolonizatorami – tłumaczy, dlaczego niektóre zamorskie kraje takie jak Kanada i Australia uzyskały status dominium – wyjaśnia, dlaczego Brytyjczycy nie chcieli pogodzić się z istnieniem niezależnych republik burskich – uzasadnia, dlaczego działania europejskich mocarstw w Azji różniły się od ich postępowania w koloniach afrykańskich.

	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę kolonialną Wielkiej Brytanii.
5. Nowy podział polityczny świata	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>militaryzm</i>, <i>polityka otwartych drzwi</i> – zna daty: kongresu berlińskiego (VI–VII 1878 r.), wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.) – identyfikuje postacie: Wiktorii I, Mikołaja II – przedstawia polityczną rolę państw europejskich pod koniec XIX w. – wymienia konsekwencje rywalizacji mocarstw na Dalekim Wschodzie. – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>sojusz trzech cesarzy</i>”, <i>szogun</i>, <i>epoka Meiji</i>, <i>obóz koncentracyjny</i> – zna daty: „sojuszu trzech cesarzy” (1873 r.), epoki Meiji (1868–1912 r.), I wojny burskiej (1880–1881 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.), powstania bokserów w Chinach (1899–1901 r.) – identyfikuje postacie: Aleksandra II, Ottona von Bismarcka, Mutsuhito, Cecila Johna Rhodesa – wskazuje na mapie kierunki ekspansji Japonii – omawia przyczyny i skutki modernizacji Japonii w II połowie XIX w. – przedstawia przyczyny i skutki wojen burskich – omawia przyczyny i skutki powstania bokserów w Chinach – przedstawia przyczyny i skutki wojny rosyjsko-japońskiej. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>dyplomacja dolarowa</i> – zna daty: wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (III 1878 r.), uzupełnienia doktryny Monroego (1904 r.), powstania Związku Afryki Południowej (1910 r.), bitwy pod Mukdenem (II–III 1905 r.), bitwy pod Cuszimą (V 1905 r.), traktatu pokojowego w Portsmouth (IX 1905 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.) – identyfikuje postacie: Benjamina Disraeliego, Theodora Roosevelta, Paula Krugera – wskazuje na mapie tereny będące strefą wpływów brytyjskich na Dalekim Wschodzie – omawia politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych w II połowie XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała polityka dolarowa USA – wyjaśnia, jakie były skutki przełamania przez Amerykanów izolacji Japonii – przedstawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej – charakteryzuje politykę nowych mocarstw światowych – Stanów Zjednoczonych i Japonii. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>nawalizm</i> – zna daty: antytureckiego powstania w Hercegowinie (1875 r.), Bułgarii, Serbii i Czarnogórze (1876 r.), tajnej konwencji Rosji i Austro-Węgier (1877 r.), oblężenia Plewny (1878 r.), bitwy pod Płowdiwem (I 1878 r.), wojny amerykańsko-hispańskiej (1898 r.), konferencji pokojowej w Paryżu (1898 r.), sojuszu brytyjsko-japońskiego (1902 r.), zdobycia Port Artur (I 1905 r.) – identyfikuje postać Alfreda Thayera Mahana – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny rosyjsko-tureckiej w latach 1877–1878 r. – wyjaśnia, czym różniły się decyzje kongresu berlińskiego od tych, które zapadły w 1815 r. w Wiedniu – wyjaśnia, jaki wpływ na politykę międzynarodową miał konflikt między Koroną Brytyjską a Burami w Afryce. – ocenia wpływ kongresu berlińskiego na ład międzynarodowy

	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Brytyjczyków wobec Burów.
6. Epoka węgla i stali	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plodozmian, asymilacja</i> – zna daty: ogłoszenia teorii doboru naturalnego i ewolucyjnej genezy gatunków (1859 r.), skonstruowania telefonu (1876 r.), udoskonalenia żarówki (1880 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Thomasa Edisona, Grahama Bella, Alfreda Nobla – wyjaśnia, jakie znaczenie miała teoria ewolucji ogłoszona przez Ch. Darwina – wyjaśnia, dlaczego wiek XIX określa się mianem „wieku węgla i stali”. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>melioracja, teoria ewolucji</i> – zna daty: skonstruowania lampy naftowej (1853 r.), opracowania układu okresowego pierwiastków (1869 r.), skonstruowania turbiny parowej (1884 r.), wynalezienia czterosuwowego silnika spalinowego (1876 r.), pierwszego udanego lotu samolotem (1903 r.), ustanowienia Nagrody Nobla (1901 r.) – identyfikuje postacie: Dymitra Mendelejewa, Ignacego Łukasiewicza, Gottlieba Daimlera, Karla Benz, Rudolfa Diesla, Wilbura i Orville’a Wrightów, Guglielma Marconiego – przedstawia założenia teorii ewolucji Ch. Darwina – wymienia cechy charakterystyczne ery elektryczności – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój telekomunikacji – wymienia państwa, które pełniły rolę potęg gospodarczych w II połowie XIX w. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>melting pot</i> – zna daty: odkrycia promieniotwórczości (1896 r.), odkrycia polonu i radu (1898 r.), uruchomienia pierwszej elektrowni miejskiej w Nowym Jorku (1882 r.), opatentowania radiostacji (1896 r.), pierwszej publicznej transmisji radiowej (1909 r.), opatentowania dynamitu (1867 r.) – identyfikuje postacie: Karola Olszewskiego, Zygmunta Wróblewskiego, Johna Daltona, Georga Ohma, Michaela Faradaya, Antoine’a Henriego Becquerela, Wernera von Siemensa – wskazuje na mapie główne kierunki migracji Europejczyków na przełomie XIX i XX w. – omawia przemiany w rolnictwie w II połowie XIX w. – wymienia najważniejsze wynalazki w dziedzinie chemii, fizyki i nauk biologicznych – przedstawia przyczyny coraz większej popularności nowych środków transportu na początku XX w. – omawia zmiany w transporcie i komunikacji – charakteryzuje zjawisko migracji w II połowie XIX w. – zna daty: odkrycia J. Daltona (1808 r.), teorii elektromagnetyzmu (1820 r.), odkrycia praw oporu elektrycznego (1826 r.), wynalezienia aluminium (1827 r.) – identyfikuje postacie: Jönsa Jacoba Berzeliusa, Humphry’a Davy’ego, Pierre’a Curie, Hansa Christiana Orsteda, Rudolfa Virchowa, Charlesa Parsonsa, Étienne’a Lenoira, Nikolausa Otto – przedstawia przyczyny nierównomiernego rozwoju rolnictwa w II połowie XIX w. – omawia przemiany w dziedzinie produkcji stali i surówki żelaza – omawia przemiany w przemyśle chemicznym.

	– ocenia wpływ przemian cywilizacyjnych XIX w. na standard życia społeczeństwa europejskiego.
7. Przemiany ustrojowe i nowe ideologie	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demokratyzacja, partia polityczna, komunizm, pluralizm, nacjonalizacja, nacjonalizm, antysemityzm</i> – identyfikuje postać Karola Marksa – wyjaśnia, na czym polegała demokratyzacja życia politycznego – przedstawia okoliczności narodzin i skutki nacjonalizmu. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>anarchizm, proletariusze, laicyzacja, socjaldemokracja, bolszewicy, społeczna nauka Kościoła, chadecja, syjonizm, szowinizm</i> – zna daty: wprowadzenia powszechnego prawa dla mężczyzn we Francji (1848 r.), uzyskania praw wyborczych przez kobiety w Nowej Zelandii (1893 r.), Komuny Paryskiej (III–V 1871 r.), utworzenia II Międzynarodówki (1889 r.), ogłoszenia encykliki <i>Rerum novarum</i> przez Leona XIII (1891 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII, – omawia kierunki rozwoju partii politycznych w Europie – wyjaśnia, jakie możliwości dawało robotnikom powstanie partii socjalistycznych – przedstawia narodziny i założenia programowe chrześcijańskiej demokracji – przedstawia okoliczności wybuchu i skutki Komuny Paryskiej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wigowie, torysi, syndykalizm, komunardzi, rewizjonizm, reformizm, mienszewicy</i> – zna daty: założenia I Międzynarodówki (1864 r.), szturm wersalczyków na Paryż (V 1871 r.), I Światowego Kongresu Syjonistycznego (1897 r.) – identyfikuje postacie: Georgesa Sorela, Jeana Blanca, Louisa Blanqui, Pierre’a Proudhona, Jarosława Dąbrowskiego, Walerego Wróblewskiego, Theodora Herzla – przedstawia systemy wyborcze w państwach europejskich – opisuje system partyjny Wielkiej Brytanii – przedstawia założenia programowe anarchistów, syndykalistów, socjalistów i socjaldemokratów – omawia okoliczności zwołania I i II Międzynarodówki – przedstawia przebieg Komuny Paryskiej – omawia przyczyny i skutki rozłamu w ruchu socjalistycznym w II połowie XIX w. – omawia przyczyny powstania ruchu syjonistycznego. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>darwinizm społeczny</i> – zna daty: powstania Partii Pracy (1900 r.), powołania Komitetu Centralnego Gwardii Narodowej (III 1871 r.), wyborów do Komuny Paryża (III 1871 r.) – identyfikuje postacie: Fernanda Pelloutiera, Louisa Adolphe, a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Karla Kautsky’ego, Alexandre’a Milleranda, Lwa Martowa – wyjaśnia, dlaczego działania anarchistów cieszyły się uznaniem rewolucjonistów – tłumaczy, dlaczego Polacy chętnie wstępowali w szeregi rewolucjonistów – wyjaśnia, dlaczego Leona XIII nazywano „papieżem robotników”. – ocenia wpływ nowych ruchów i partii politycznych na proces demokratyzacji państw europejskich
8. Piękna epoka	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>emancypacja, realizm, naturalizm, impresjonizm, symbolizm, secesja, kultura masowa</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ludwika Pasteura, Wilhelma Röntgena, Fryderyka Nietzschego, Honoré de Balzaca, Aleksandra Dumasa, Juliusza Verne’a, Claude’a Moneta, Vincenta van Gogha – wymienia zmiany wprowadzane w miastach na przełomie XIX i XX w., które wpłynęły na poprawę życia ich mieszkańców – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej – omawia znaczenie oświaty i nauki dla postępu cywilizacyjnego. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sufrażystki</i>, <i>eklektyzm</i> – zna daty: wynalezienia lampy rentgenowskiej (1895 r.), skonstruowania kinematografu (1895 r.) – identyfikuje postacie: Florence Nightingale, Lwa Tołstoja, Auguste’a Comte’a, Gustave’a Eiffella, Auguste’a i Louisa Lumière – omawia przemiany w życiu codziennym społeczeństwa w II połowie XIX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie pod koniec XIX w. powszechnej edukacji – omawia rolę kina i sportu w upowszechnieniu kultury masowej – przedstawia główne postulaty ruchu emancypacyjnego na przełomie XIX i XX w. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mikrobiologia</i>, <i>antyseptyka</i>, <i>postimpresjonizm</i>, <i>akademizm</i>, <i>historyzm</i> – zna daty: wybudowania wieży Eifla (1889 r.), pierwszej nowożytnej olimpiady w Atenach (1896 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa Dickensa, Rudyarda Kiplinga, Josepha Conrada, Herberta Geорга Wellsa, Marka Twaina, Jacka Londona, Fiodora Dostojewskiego, Antona Czechowa, Henriego Bergsona, Arthura Schopenhauera, Gustave’a Flauberta, Émile’a Zoli, Marcela Prousta, Pierre’a-Auguste’a Renoira, Edgara Degasa, Paula Cézanne’a, Paula Gauguina, Antonia Gaudi, Pierre’a de Coubertina – przedstawia rozwój medycyny i higieny – omawia przyczyny narodzin ruchu emancypacyjnego i jego skutki – przedstawia kierunki w rozwoju filozofii schyłku XIX w. – wymienia kierunki w rozwoju malarstwa europejskiego końca XIX w. – omawia cechy charakterystyczne malarstwa i architektury II połowy XIX i początków XX w. – opisuje przyczyny i charakter zmian w trybie życia mieszkańców wielkich miast. – identyfikuje postacie: Ignaza Semmelweisa, Josepha Listera, Paula Bergera, Paula Ehrlicha, Paula Verlaine’a, Arthura Rimbauda, Gustave’a Courbeta, Jeana-François Milleta, Gustave’a Moreau, Arnolda Böcklina, Gustava Klimta – przedstawia przykłady dzieł literackich, które weszły do kanonu literatury światowej II połowy XIX w. – przedstawia okoliczności odrodzenia się idei igrzysk olimpijskich – charakteryzuje główne prądy umysłowe II połowy XIX i początku XX w. – ocenia wpływ rozwoju medycyny i higieny na poprawę jakości i długości życia – ocenia siłę oddziaływania popkultury i sportu masowego na życie społeczeństw.
ZIEMIE POLSKIE W LATACH 1864–1914	
1. Ziemie polskie po powstaniu styczniowym	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Kulturkampf</i> – zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako obowiązkowego w szkołach (1869 r.), ogłoszenia <i>Kulturkampf</i> (1871 r.), buntu dzieci we Wrześni (1901 r.), nadania autonomii Galicji (1867–1869 r.) – przedstawia cechy charakterystyczne polityki rusyfikacji

	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia cechy charakterystyczne polityki germanizacji. – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>noc apuchtinowska</i>”, <i>rugi pruskie</i> – zna daty: wprowadzenia j. rosyjskiego jako urzędowego w Królestwie Polskim (1865), „nocy apuchtinowskiej” (1879–1897 r.), powstania Hakaty (1894 r.), uchwalenia tzw. ustawy kagańcowej (1908 r.), noweli osadniczej (1904 r.) – identyfikuje postacie: Fiodora Berga, Aleksandra Apuchtina, Mieczysława Ledóchowskiego, Wilhelma I Hohenzollerna, Michała Drzymały, Agenora Romualda Gołuchowskiego – omawia represje po powstaniu styczniowym w Królestwie Polskim – charakteryzuje postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji – wyjaśnia, na czym polegała polityka Kulturkampf – opisuje zakres swobód politycznych i narodowych w Galicji w dobie autonomii. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>generał-gubernator</i>, <i>tajne komplety</i> – zna daty: powołania Komitetu Urządzącego (1864 r.), reformy administracyjnej w Królestwie Polskim (1866 r.), zebrania się Sejmu Krajowego w Galicji (1861 r.) – identyfikuje postacie: Ferdinanda von Hansemanna, Hermanna Kennemanna, Heinricha von Tiedemanna – wyjaśnia, dlaczego władze carskie prześladowały Kościół katolicki na ziemiach polskich – omawia rolę Kościoła w walce z zaborcami – opisuje politykę zaborców w zaborze pruskim po powstaniu styczniowym – omawia działalność Hakaty – wyjaśnia, dlaczego władze niemieckie utrudniały Polakom stawianie nowych budynków w gospodarstwach rolnych – przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii – opisuje system polityczny Galicji w dobie autonomii. – wyjaśnia, w jakim celu Hakata podsyciała w społeczeństwie niemieckim antypolskie uprzedzenia – porównuje sytuację polskiej ludności w Galicji od lat 60. XIX w. z położeniem Polaków w pozostałych dwóch zaborach. – ocenia postawy Polaków wobec polityki zaborców po powstaniu styczniowym – ocenia rolę Kościoła w walce z zaborcami – ocenia skuteczność polityki Kulturkampf w walce z katolicyzmem i polskością.
<p>2. Przemiany społeczne i gospodarcze na ziemiach polskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm</i>, <i>praca organiczna</i>, <i>praca u podstaw</i> – zna daty: reform uwłaszczeniowych w zaborze pruskim (1823 r.), uwłaszczenia chłopów w zaborze austriackim (1848 r.) i rosyjskim (1864 r.) – identyfikuje postać Bolesława Prusa – omawia wpływ literatury pozytywistycznej na budowanie nowego społeczeństwa polskiego – wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój przemysłu miało uwłaszczenie chłopów – przedstawia społeczne skutki przemian gospodarczych. – zna datę zorganizowania Uniwersytetu Latającego (1882 r.) – identyfikuje postacie: Piotra Wawrzyniaka, Aleksandra Świętochowskiego – przedstawia działania polskich pozytywistów i organiczników w zaborze pruskim, rosyjskim i austriackim – omawia przemiany na wsi polskiej w XIX w.

	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje położenie społeczeństwa polskiego pod zaborami – przedstawia przyczyny emigracji Polaków w II połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje główne założenia programu polskich pozytywistów. – zna daty: powstania Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie (1875 r.), powołanie tzw. kas Stefczyka (1890 r.) – identyfikuje postacie: Dezyderygo Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka – wskazuje na mapie obszary rozwoju przemysłu włókienniczego, górnictwa i rafinerii ropy naftowej – omawia uwarunkowania rozwoju idei pozytywistycznych na ziemiach polskich po powstaniu styczniowym – charakteryzuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborami – przedstawia rozwój przemysłu oraz działalności bankowej i giełdowej w zaborze rosyjskim – omawia rozwój przemysłu w zaborze pruskim – przedstawia rozwój przemysłu i działalności bankowej w zaborze austriackim. – zna daty: powstania Związku Spółek Polskich (1871 r.), powołania Banku Spółek Zarobkowych (1885 r.) – przedstawia strukturę agrarną ziem polskich na przełomie XIX i XX w. – porównuje położenie Polaków na ziemiach polskich pod zaborami. – ocenia społeczne i gospodarcze skutki pracy organicznej – ocenia wpływ pracy organicznej na kształtowanie się nowoczesnego narodu polskiego.
3. Nowe nurty polityczne	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>program polityczny</i> – zna daty: założenia Socjalno-Rewolucyjnej Partii „Proletariat” (1882 r.), powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (1900 r.), założenia Polskiej Partii Socjalistycznej (1893 r.), powstania Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897 r.), powstania Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa – przedstawia czynniki, które sprzyjały tworzeniu się masowych partii politycznych – omawia kwestię niepodległości Polski w programach partii socjalistycznych. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>statut, endecja</i> – zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893 r.), założenia Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej (1897 r.), założenia Ligi Polskiej (1887 r.), powstania Ligi Narodowej (1893 r.), powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.) – identyfikuje postacie: Bolesława Limanowskiego, Zygmunta Balickiego, Ignacego Daszyńskiego, Stanisława Stojałowskiego, Bolesława Wystoucha – wymienia główne partie polityczne należące do nurtu socjalistycznego i przedstawia ich założenia programowe – wymienia organizacje i partie polityczne należące do nurtu narodowego i przedstawia ich założenia programowe – wymienia główne partie polityczne należące do nurtu ludowego i przedstawia ich założenia programowe. – zna daty: zamachu na cara Aleksandra II (1881 r.), utworzenia II Proletariatu (1888 r.), utworzenia Związku Zagranicznego Socjalistów Polskich (1892 r.), założenia III Proletariatu (1900 r.), rozłamu w PSL (1913 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Kulczyckiego, Juliana Marchlewskiego, Adolfa Warskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Zygmunta Miłkowskiego, Jana Stapińskiego, Jakuba Bojki – omawia przyczyny narodzin ruchu socjalistycznego na ziemiach polskich – charakteryzuje postulaty ruchu socjalistycznego

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co decydowało o popularności partii socjalistycznych w poszczególnych regionach – przedstawia podziały w polskim ruchu socjalistycznym – omawia przyczyny narodzin ruchu ludowego na ziemiach polskich - przedstawia podziały w polskim ruchu narodowym i ludowym. – zna daty: powstania Stowarzyszenia Socjalistycznego „Lud Polski” (1881 r.), powołania Towarzystwa Oświaty Narodowej (1899 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Hryniewieckiego, Bolesława Drobnera, Jana Ludwika Popławskiego – przedstawia i porównuje najważniejsze cele działalności PPS i SDKPiL – określa strategię walki o niepodległość obroną przez ruch narodowo-demokratyczny. – ocenia działalność polityczną partii działających na ziemiach polskich pod zaborami.
4. Rewolucja 1905 roku	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>krwawa niedziela</i> – zna datę krwawej niedzieli w Petersburgu (22 I 1905 r.) – identyfikuje postacie: Mikołaja II, Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego – wymienia przyczyny rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – przedstawia skutki rewolucji 1905–1907 r. w Rosji i na ziemiach polskich. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>reakcja stołypinowska</i> – zna daty: <i>Manifestu październikowego</i> (1905 r.), reakcji stołypinowskiej (1906–1911 r.), <i>Ukazu tolerancyjnego</i> (1905 r.) – identyfikuje postać Piotra Stołypina – przedstawia stosunek Polaków do rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – przedstawia stosunek polskich partii politycznych do rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – wskazuje najważniejsze zmiany ustrojowe w Rosji po rewolucji 1905 r. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>powstanie łódzkie</i> – zna daty: powołania Organizacji Spiskowo-Bojowej PPS (1905 r.), powstania łódzkiego (1905–1906 r.), rozłamu w PPS (1906 r.) – identyfikuje postacie: Geоргija Gapona, Geоргija Skałona – wskazuje na mapie okręgi przemysłowe Królestwa Polskiego, w których odbyło się najwięcej wystąpień robotniczych rewolucji 1905–1907 r. – omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. w Rosji – omawia przebieg rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich – przedstawia i ocenia metody działania Organizacji Bojowej PPS. – wyjaśnia, jakie były przyczyny podziału PPS w 1906 r. i rozłamów w ruchu narodowo-demokratycznym – przedstawia charakter i skalę wystąpień rewolucyjnych w Królestwie Polskim w latach 1905–1907 r. – opisuje i ocenia sposoby tłumienia ruchu rewolucyjnego na ziemiach polskich – ocenia skutki rewolucji 1905–1907 r. na ziemiach polskich – ocenia rewolucję 1905–1907 r. na ziemiach polskich w kontekście walki Polaków o niepodległość.
5. Pozytywizm i Młoda Polska	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm</i>, <i>trójlojalizm</i>, <i>Młoda Polska</i> – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Jacka Malczewskiego, Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Ignacego Jana Paderewskiego

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał ponadzaborowy charakter XIX-wiecznej kultury polskiej – wymienia cechy literatury pozytywizmu – wyjaśnia, jaką rolę w okresie zaborów odgrywało polskie malarstwo historyczne. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>szkoła warszawska, szkoła krakowska, stańczycy</i> – identyfikuje postacie: Marii Konopnickiej, Józefa Ignacego Kraszewskiego, Józefa Szujskiego, Juliusza Kossaka, Wojciecha Kossaka, Artura Grottgera, Stanisława Przybyszewskiego, Józefa Chełmońskiego, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Jana Kasprówicza, Karola Szymanowskiego – przedstawia przyczyny, przejawy i skutki procesu emancypacji społeczności żydowskiej – omawia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej – opisuje cechy charakterystyczne kultury Młodej Polski – wymienia cechy literatury Młodej Polski – wskazuje wpływ pracy organicznej i pracy u podstaw na budowanie poczucia więzi narodowej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>neoromantyzm, filister</i> – identyfikuje postacie: Adama Asnyka, Michała Bałuckiego, Aleksandra Świętochowskiego, Ludwika Zamenhofs, Szoloma Alejchema, Leopolda Kronenberga, Samuela Lindego, Oskara Kolberga, Stanisława Koźmiana, Waleriana Kalinki, Stanisława Smolki, Michała Bobrzyńskiego, Tadeusza Korzona, Władysława Smoleńskiego, Maksymiliana Gierymskiego, Aleksandra Gierymskiego, Leona Wyczółkowskiego, Zenona Przesmyckiego, Mieczysława Karłowicza – omawia przesłanki kształtowania się nowoczesnej kultury narodowej Polaków – wymienia twórców literatury polskiego pozytywizmu i przykłady ich dzieł – charakteryzuje położenie ludności żydowskiej na ziemiach polskich pod zaborami – omawia proces popularyzacji historii i jej znaczenie dla umacniania tożsamości narodowej – wyjaśnia, jaką rolę odegrali stańczycy w kształtowaniu poglądów na temat upadku polskiej państwowości – wymienia twórców literatury Młodej Polski i przykłady ich dzieł – wymienia przedstawicieli polskiej muzyki przełomu XIX i XX w. – omawia proces formowania się nowoczesnego narodu polskiego. – identyfikuje postacie: Szymona Aszkenazego, Maurycego Gottlieba, Leopolda Gottlieba, Maurycego Orgelbranda, Icchaka Lejbusza Pereca, Izraela Poznańskiego, Adolfa Pawińskiego, Wojciecha Gersona, Józefa Brandta, Władysława Podkowińskiego, Józefa Pankiewicza, Ludomira Różyckiego, Tadeusza Pawlikowskiego, Poli Negri – wyjaśnia, jakie znaczenie miały prace, które opisywały bądź odnosiły się do całości ziem polskich – omawia rozwój teatru, kabaretu i polskiej kinematografii na przełomie XIX i XX w. – porównuje założenia <i>sztuki ku pokrzepieniu serc</i> z młodopolskim hasłem <i>sztuki dla sztuki</i>. – porównuje i ocenia poglądy krakowskiej i warszawskiej szkoły historycznej – ocenia rolę inteligencji w kształtowaniu się kultury narodowej Polaków.
I WOJNA ŚWIATOWA	
1. Świat u progu I wojny	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>kocioł bałkański</i>”, <i>trójprzymierze, trójporozumienie (ententa), państwa centralne</i> – zna daty: powstania trójprzymierza (1882 r.), zawarcia trójporozumienia (1907 r.)

<p>światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza oraz do trójporozumienia – identyfikuje postać Wilhelma II – omawia cele i strategiczne kierunki trójprzymierza i trójporozumienia. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kryzysy marokańskie</i> – zna daty: kryzysów marokańskich (1906 r., 1911 r.), I wojny bałkańskiej (X 1912–V 1913 r.), II wojny bałkańskiej (VI–VIII 1913 r.), powstania niepodległej Albanii (1912 r.) – przedstawia antagonizmy między Wielką Brytanią i Niemcami – charakteryzuje antagonizmy francusko-niemieckie – omawia rolę „kotła bałkańskiego” w narastaniu sprzeczności między mocarstwami. – zna daty: wizyty cesarza Wilhelma II w Konstantynopolu (1898 r.), sojuszu francusko-rosyjskiego (1892 r.), sojuszu Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), układu angielsko-francuskiego (1904 r.), sojuszu rosyjsko-francuskiego (1892 r.) – wskazuje na mapie kraje, które podczas I wojny bałkańskiej uzyskały nabytki terytorialne kosztem Turcji – przedstawia przyczyny i skutki rywalizacji mocarstw na Bliskim Wschodzie – wymienia państwa rywalizujące o wpływy na Bliskim Wschodzie – omawia przyczyny i skutki konfliktów marokańskich – przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich – omawia cechy charakterystyczne wyścigu zbrojeń w początkach XX w. – przedstawia proces tworzenia się przymierzy polityczno-wojskowych przed I wojną światową. – zna daty: aneksji Bośni i Hercegowiny przez Austro-Węgry (1908 r.), zajęcia Trypolitanii i Cyrenajki przez Włochy (1912 r.), powstania Ligi Bałkańskiej (1912 r.) – przedstawia założenia brytyjskiej doktryny <i>two powers standard</i> – omawia rywalizację na morzach między Wielką Brytanią a Niemcami – charakteryzuje sytuację polityczną na Półwyspie Bałkańskim w latach 1903–1913 r. – określa wpływ wyścigu zbrojeń na zmiany w technice wojskowej. – ocenia wpływ rywalizacji kolonialnej na relacje pomiędzy mocarstwami – przedstawia mocarstwowe aspiracje Niemiec i ocenia ich wpływ na kształtowanie się sojuszu angielsko-francuskiego.
<p>2. Na frontach Wielkiej Wojny</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna</i>, <i>wojna pozycyjna</i> – zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914 r.), wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914 r.), bitwy nad Marną (IX 1914 r.), II bitwy pod Ypres (IV 1915 r.), bitwy pod Verdun (II-XII 1916 r.), bitwy nad Sommą (VII-XI 1916 r.), bitwy pod Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.) – identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga – wyjaśnia, dlaczego zamach w Sarajewie spowodował wybuch wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegało militarne znaczenie II bitwy pod Ypres oraz bitew pod Verdun i nad Sommą. – wyjaśnia znaczenie terminów: ultimatum, plan Schlieffena – zna daty: przystąpienia Turcji do wojny (X 1914 r.), przystąpienia Bułgarii do wojny (X 1915 r.), przyłączenia się Rumunii do ententy (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (V/VI 1916 r.), bitwy nad jeziorami mazurskimi (1914 r.), ofensywy Brusilowa (VI 1916 r.), bitwy o Gallipoli (1915–1916 r.), przejścia

	<p>Włoch na stronę ententy (1915 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Alfreda von Schlieffena, Helmutha von Moltke, Ferdynanda Focha, Aleksieja Brusilowa – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie po stronie państw centralnych i po stronie Ententy – omawia przebieg ofensywy niemieckiej na Zachodzie – opisuje przebieg i skutki zmagania na morzach i oceanach w latach 1914–1916 r. – omawia przebieg walk na froncie wschodnim. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>efekt domina, wojna manewrowa</i> – zna daty: wypowiedzenia wojny Rosji przez Niemcy (1 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Francji przez Niemcy (3 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Wielką Brytanię (4 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Rosji przez Austro-Węgry (6 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgom przez Francję (10 VIII 1914 r.), wypowiedzenia wojny Austro-Węgom przez Wielką Brytanię (12 VIII 1914 r.), bitwy koło Helgolandu (VIII 1914 r.), bitwy pod Caporetto (1917 r.) – identyfikuje postacie: Douglasa Haiga, Ericha von Falkenhayna – wskazuje na mapie miejsca bitew, podczas których wykorzystano czołgi i gazy bojowe – podaje, które z nowych rodzajów broni zastosowanych podczas I wojny światowej okazały się bardziej, a które mniej skuteczne w starciu z przeciwnikiem – omawia przebieg działań wojennych na froncie Południowym. – zna daty: bitwy na ławicy Dogger (1915 r.), bitwy pod Komarowem i Kraśnikiem (1914 r.) – identyfikuje postacie: Gavrilo Principa, Aleksandra Samsonowa – przedstawia strategię, jakie reprezentowali dowódcy armii walczących w I wojnie światowej – charakteryzuje zmiany w uzbrojeniu i umundurowaniu piechoty – porównuje sposób prowadzenia działań wojennych na froncie wschodnim i zachodnim – przedstawia przebieg walk poza Europą. – ocenia wpływ zamachu w Sarajewie na wybuch I wojny światowej.
3. Rewolucje w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bolszewicy, kontrrewolucja, łagier</i> – zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (23 II 1917 r.), wybuchu rewolucji październikowej (24/25 X 1917 r.), wojny domowej w Rosji (1918–1922 r.) – identyfikuje postacie: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina – wymienia przyczyny wybuchu rewolucji lutowej w Rosji – wymienia polityczne następstwa rewolucji lutowej – przedstawia przyczyny rewolucji październikowej – omawia zmiany ustrojowe po rewolucji październikowej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mienszewicy, tezy kwietniowe, dekret o pokoju, dekret o ziemi, , kułak, GUŁag, komunizm wojenny</i> – zna daty: abdykacji Mikołaja II (III 1917 r.), powołania Rządu Tymczasowego (III 1917 r.), ogłoszenia tez kwietniowych (IV 1917 r.), wydania dekretów o pokoju i o ziemi (X 1917 r.), traktatu pokojowego w Brześciu Litewskim (3 III 1918 r.), ogłoszenia komunizmu wojennego (IX 1918 r.) – identyfikuje postacie: Grigorija Rasputina, Aleksandra Kiereńskiego, Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego – omawia przebieg rewolucji lutowej i październikowej – wymienia przyczyny wzrostu popularności bolszewików podczas sprawowania władzy przez Rząd Tymczasowy.

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>eserowcy</i> – zna daty: mordu na carskiej rodzinie (VII 1917 r.), ofensywy Kiereńskiego (VII 1917 r.), puczu Ł. Kornułowa (IX 1917 r.), powołania Kominternu (1919 r.), utworzenia GUŁagu (1918 r.), powołania Armii Czerwonej (I 1918 r.), powstania marynarzy w Kronsztadzie (III 1921 r.) – identyfikuje postacie: Gieorgija Lwowa, Ławra Kornułowa – wskazuje na mapie etapy rozszerzania władzy radzieckiej na terytorium Rosji – wyjaśnia wpływ klęsk wojsk rosyjskich na narastanie nastrojów rewolucyjnych – omawia losy rodziny carskiej – przedstawia politykę Rządu Tymczasowego – wyjaśnia, dlaczego doszło do wybuchu wojny domowej w Rosji – omawia przyczyny klęski wojsk antybolszewickich w wojnie domowej – charakteryzuje sytuację wewnętrzną i militarną Rosji w początkowym okresie I wojny światowej – przedstawia okoliczności abdykacji Mikołaja II. – zna daty: II Ogólnorosyjskiego Zjazdu Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (X 1917 r.), wyborów do Konstytuanty (XI 1917 r.) – wyjaśnia, w jakim celu została zawiązana III Międzynarodówka – opisuje rolę Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich w okresie dwuwładzy i w początkach rewolucji październikowej – wyjaśnia, dlaczego w oddziałach Armii Czerwonej wprowadzono stanowisko oficera politycznego – wyjaśnia, dlaczego doszło do powstania marynarzy w Kronsztadzie. – ocenia wpływ W. Lenina na kształt totalitaryzmu radzieckiego.
4. Polacy podczas I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Akt 5 listopada</i> – zna daty: marszu I Kompanii Kadrowej na Kielce (6 VIII 1914 r.), wydania <i>Aktu 5 listopada</i> (1916 r.), programu pokojowego T. W. Wilsona (I 1918 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Thomasa Woodrowa Wilsona – wymienia orientacje polityczne Polaków przed 1914 r. – przedstawia okoliczności powstania Legionów Polskich – określa, jakie znaczenie miał <i>Akt 5 listopada</i> dla sprawy polskiej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>organizacja paramilitarna</i>, <i>kryzys przysięgowy</i> – zna daty: powstania Związku Walki Czynnej (1908 r.), powstania Błękitnej Armii (1917 r.), kryzysu przysięgowego (VII 1917 r.), utworzenia Rady Regencyjnej (1917 r.), – identyfikuje postać Józefa Hallera – charakteryzuje koncepcje programowe orientacji politycznych Polaków przed I wojną światową – omawia organizację Legionów Polskich – prezentuje okoliczności i skutki kryzysu przysięgowego – przedstawia okoliczności proklamowania <i>Aktu 5 listopada</i>. – zna daty: założenia Związku Strzeleckiego we Lwowie i Towarzystwa „Strzelec” w Krakowie (1910 r.), utworzenia Polskich Drużyn Strzeleckich (1911 r.), powołania Komisji Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych (1912 r.), bitew pod Kostiuchnówką i nad Stochodem (VII 1916 r.), powołania Tymczasowej Rady Stanu (I 1917 r.), bitwy pod Rokitną (VI 1915 r.), bitwy pod Rarańczą (II 1918 r.), bitwy pod Kaniowem (V 1918 r.) – identyfikuje postacie: Kazimierza Sosnkowskiego, Hansa von Beselera, Jana Kucharzewskiego

	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zmiany sytuacji militarnej na ziemiach polskich w latach 1914–1917 r., rejonów walk Legionów Polskich oraz miejsca bitew z udziałem Polaków – wyjaśnia, jaką rolę w obliczu spodziewanej wojny miały odegrać organizacje strzeleckie – przedstawia szlak bojowy Legionów Polskich – omawia okoliczności powstania polskich formacji wojskowych u boku ententy – wyjaśnia, na czym polegało umiędzynarodowienie sprawy polskiej w czasie I wojny światowej. – zna daty: manifestu Mikołaja Mikołajewicza Romanowa (VIII 1914 r.), dekretu Piotrogradzkiej Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (III 1917 r.), proklamacji Rządu Tymczasowego (III 1917 r.) – identyfikuje postacie: Antoniego Durskiego– Trzaski, Zbigniewa Dunina-Wąsowicza – wyjaśnia, dlaczego żołnierze II Brygady Legionów wypowiedzieli posłuszeństwo państwom centralnym – porównuje skuteczność politycznej i militarnej działalności niepodległościowej Polaków – wyjaśnia zależności między działaniami Polaków a międzynarodowymi uwarunkowaniami sprawy polskiej. – omawia i ocenia wojenne losy II Brygady Legionów – omawia i ocenia stanowisko aliantów zachodnich w sprawie polskiej.
5. Klęska państw centralnych	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>wojna totalna</i> – zna daty: przystąpienia USA do wojny (6 IV 1917 r.), orędzia prezydenta T. W. Wilsona (I 1918 r.), rozejmu w Compiègne (11 XI 1918 r.) – identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona – wyjaśnia, jakie znaczenie miało ogłoszenie 14-punktowego planu pokojowego przez prezydenta T. W. Wilsona – przedstawia bilans działań wojennych. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>nieograniczona wojna podwodna</i> – zna daty: rozpoczęcia nieograniczonej wojny podwodnej (III 1915 r.), bitwy pod Ypres (VII-X 1917 r.), II bitwy nad Marną (VII-VIII 1918 r.), powstania republiki niemieckiej (9 XI 1918 r.) – identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Ferdynanda Focha – przedstawia okoliczności przystąpienia USA do wojny – opisuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim w ostatnich latach wojny – omawia cele i przebieg nieograniczonej wojny podwodnej. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>depesza Zimmermanna</i> – zna daty: zatopienia „Lusitani” (V 1915 r.), depeszy Zimmermanna (I 1917 r.), bitwy pod Cambrai (1917 r.), buntu marynarzy w Kilonii (XI 1918 r.), kapitulacji Turcji (X 1918 r.), bitwy nad Piawą (VI 1918 r.), kapitulacji Austro-Węgier (XI 1918 r.) – identyfikuje postać Ericha Ludendorffa – wskazuje na mapie zmiany w położeniu Niemiec na froncie zachodnim i wschodnim w latach 1917–1918 r. – wyjaśnia, dlaczego niemiecka marynarka wojenna rozpoczęła nieograniczoną wojnę podwodną – przedstawia okoliczności zakończenia walk na froncie zachodnim – wyjaśnia, jakie były przyczyny zmian w wyposażeniu osobistym żołnierzy piechoty – wskazuje przyczyny klęski państw centralnych. – zna daty: II bitwy nad rzeką Aisne (IV-V 1917 r.), ofensywy Kaiserschlacht (1918 r.), ofensywy stu dni (VIII-XI 1918 r.), bitwy pod Megiddo (IX 1918 r.)

	<p>r.), ofensywy pod Vittorio Veneto (X 1918 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sytuację polityczną i militarną na Bałkanach w latach 1917–1918 r. – omawia zakończenie walk na froncie tureckim i we Włoszech – przedstawia wpływ I wojny światowej na sytuację kobiet. – ocenia polityczne, ekonomiczne i społeczne skutki I wojny światowej – ocenia wpływ sposobów prowadzenia działań zbrojnych na totalny charakter I wojny światowej.
DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE	
1. Porządek wersalski	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plebiscyt, Liga Narodów</i> – zna daty: konferencji pokojowej w Paryżu (18 I 1919–28 VI 1919 r.), powstania Ligi Narodów (1920 r.), konferencji waszyngtońskiej (XI 1921–II 1922 r.) – identyfikuje postać Thomasa Woodrowa Wilsona – wymienia państwa, które miały decydujący wpływ na postanowienia konferencji wersalskiej – wymienia postanowienia traktatu pokojowego z Niemcami – omawia cele i zadania Ligi Narodów – przedstawia postanowienia konferencji waszyngtońskiej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wolne miasto, demilitaryzacja, mały traktat wersalski</i> – zna daty: traktatu pokojowego w Wersalu (28 VI 1919 r.), traktatu pokojowego z Austrią w Saint-Germain-en-Laye (10 IX 1919 r.), traktatu pokojowego z Bułgarią w Neuilly-sur-Seine (27 XI 1919 r.), traktatu pokojowego z Węgrami w Trianon (4 VI 1920 r.), traktatu pokojowego z Turcją w Sèvres (10 VIII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Davida Lloyd George’a, Georges’a Clemenceau – wskazuje na mapie państwa powstałe po zakończeniu I wojny światowej – omawia rolę poszczególnych państw ententy na konferencji wersalskiej – przedstawia nowy układ sił w Europie po zakończeniu I wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegał mały traktat wersalski – wskazuje zagrożenia, jakie dla Europy niósł porządek wersalski. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>terytorium mandatowe</i> – zna daty: powstania wielkanocnego (1916 r.), przystąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926 r.), przystąpienia ZSRR do Ligi Narodów (1934 r.), uzyskania pełnej niepodległości przez Irlandię (1937 r.) – identyfikuje postać Vittoria Orlando – przedstawia kwestie sporne, jakie wyłoniły się podczas obrad konferencji wersalskiej – wskazuje przyczyny napięć pomiędzy nowo powstałymi państwami europejskimi – przedstawia postanowienia traktatów pokojowych z Austrią, Węgrami, Bułgarią i Turcją – wyjaśnia, dlaczego państwa centralne dążyły do podważenia postanowień traktatu wersalskiego – przedstawia strukturę Ligi Narodów – omawia kompetencje poszczególnych organów Ligi Narodów.

	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę traktatu irlandzko-brytyjskiego (1921 r.) – identyfikuje postać Jamesa Erica Drummonda – przedstawia drogę Irlandii do uzyskania niepodległości – omawia kryteria, według których podzielono terytoria mandatowe Ligi Narodów – określa, czego dotyczyły rozbieżności między delegacją francuską a brytyjską na konferencji paryskiej. – ocenia wpływ postanowień konferencji wersalskiej i konferencji waszyngtońskiej na kształtowanie się ładu międzynarodowego w powojennym świecie – ocenia skuteczność działania Ligi Narodów.
<p>2. Kryzys demokracji i gospodarki</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>faszyzm, totalitaryzm, autorytaryzm, duce, czarny czwartek, interwencjonizm</i> – zna daty: marszu na Rzym (X 1922 r.), czarnego czwartku na Wall Street (24 X 1929 r.) – identyfikuje postacie: Benito Mussoliniego, Franklina Delano Roosevelta – wskazuje na mapie państwa, w których wprowadzono rządy totalitarne – omawia zmiany ustrojowe we Włoszech wprowadzone przez faszystów – przedstawia przyczyny i skutki wielkiego kryzysu gospodarczego w końcu lat 20. XX w. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hiperinflacja, „czarne koszule”, paktów laterańskie, New Deal (Nowy Ład)</i> – zna daty: powstania Narodowej Partii Faszystowskiej we Włoszech (1921 r.), podpisania paktów laterańskich (1929 r.), ogłoszenia <i>New Deal</i> (1933 r.) – identyfikuje postać Wiktora Emanuela III, – wskazuje na mapie państwa, w których wprowadzono rządy autorytarne – wyjaśnia, dlaczego w latach 20. XX w. nastąpił kryzys demokracji w Europie – przedstawia proces przejęcia władzy przez faszystów we Włoszech – charakteryzuje politykę wewnętrzną B. Mussoliniego – omawia założenia <i>New Deal</i> i sposób ich realizacji. – wyjaśnia znaczenie terminów: etatyzm państwowy, korporacje, prohibicja – zna datę: przyjęcia tytułu <i>duce</i> przez B. Mussoliniego (1925 r.) – identyfikuje postać Gabriela d’Annunzia – charakteryzuje powojenne problemy Europy – przedstawia społeczne i gospodarcze skutki hiperinflacji – omawia sposoby wychodzenia państw z powojennego kryzysu – przedstawia okoliczności narodzin faszyzmu włoskiego – omawia skutki krachu na Wall Street – omawia przejawy wielkiego kryzysu na świecie. – przedstawia rolę, jaką w umacnianiu ustroju faszystowskiego we Włoszech odegrały „czarne koszule” – porównuje system totalitarny i autorytarny. – ocenia polityczne skutki odwrotu od demokracji po I wojnie światowej – ocenia skuteczność polityki <i>New Deal</i>.

<p>3. Powstanie III Rzeszy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nazizm, Führer, indoktrynacja, propaganda</i> – zna daty: powstania Republiki Weimarskiej (II 1919 r.), układu w Rapallo (1922 r.), układu w Locarno (1925 r.), powstania III Rzeszy (III 1933 r.) – identyfikuje postać Adolfa Hitlera – charakteryzuje program polityczny nazistów – wymienia instytucje, które kontrolowały życie niemieckiego społeczeństwa. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pucz monachijski, Gestapo, „noc długich noży”, ustawy norymberskie, „noc kryształowa”</i> – zna daty: puczu monachijskiego (1923 r.), nominacji A. Hitlera na kanclerza (30 I 1933 r.), nocy długich noży (VI 1934 r.), uchwalenia ustaw norymberskich (1935 r.), nocy kryształowej (XI 1938 r.) – identyfikuje postacie: Friedricha Eberta, Gustava Stresemanna, Josepha Goebbelsa – charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną rządu G. Stresemanna – omawia proces przejścia władzy przez A. Hitlera – przedstawia cechy charakterystyczne społeczeństwa III Rzeszy – omawia prześladowania Żydów w III Rzeszy – wyjaśnia, jaką rolę w utrwalaniu nazizmu odegrała propaganda. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Freikorpsy, reparacje, Gleichschaltung</i> – zna daty: przyjęcia konstytucji niemieckiej (VIII 1919 r.), puczu Kappa–Lüttwitza (III 1920 r.), planu Dawesa (1924 r.), planu Younga (1929 r.), powstania Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (1919 r.), pożaru Reichstagu (II 1933 r.), delegalizacji partii politycznych w Niemczech (VII 1933 r.), przywrócenia powszechnej służby wojskowej (1935 r.) – identyfikuje postacie: Róży Luksemburg, Karola Liebknechta, Ericha Ludendorffa, Paula von Hindenburga, Ernsta Röhma – przedstawia okoliczności powstania Republiki Weimarskiej – wyjaśnia, co oznaczało sformułowanie „cios w plecy” – omawia sytuację w Niemczech w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji Niemiec miał układ w Rapallo – omawia metody i sposoby rozprawienia się A. Hitlera z przeciwnikami politycznymi – charakteryzuje politykę gospodarczą III Rzeszy – wyjaśnia przyczyny prześladowań mniejszości żydowskiej w III Rzeszy. – zna daty: powołania Rady Pełnomocników Ludowych (1918 r.), zalegalizowania Freikorpsów (1919 r.), konferencji w Lozannie (1932 r.) – identyfikuje postać Walthera Rathenaua – wyjaśnia, jaką rolę odegrały Freikorpsy w powstaniu Republiki Weimarskiej – przedstawia problem spłat reparacji niemieckich – omawia rozwój i działalność NSDAP – przedstawia wpływ totalitarnego systemu politycznego III Rzeszy na kulturę i sztukę. – ocenia wpływ przemian politycznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych w Niemczech na sukces nazistów i ugruntowanie ich władzy.
<p>4. Państwo Stalina</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dyktatura proletariatu, kult jednostki – zna daty: proklamowania ZSRR (XII 1922 r.), przejścia władzy przez J. Stalina (1924 r.), – identyfikuje postacie: Włodzimierza Lenina, Józefa Stalina

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegał i w czym się przejawiał kult jednostki – opisuje cechy sowieckiego totalitaryzmu. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>NEP, kolektywizacja wsi, stachanowiec, GUŁag, Wielki Głód</i> – zna daty: ogłoszenia NEP-u (III 1921 r.), planu pięcioletniego (1928–1932 r.), Wielkiego Głodu na Ukrainie i Kubaniu (1932–1933 r.), wielkiej czystki (1934–1939 r.) – identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Siergieja Kirowa – przedstawia okoliczności powstania ZSRR – omawia założenia i realizację NEP-u – opisuje proces przejmowania władzy przez J. Stalina – wyjaśnia, na czym polegała kolektywizacja wsi i jakie były jej skutki – opisuje skutki reform gospodarczych wdrażanych w Związku Radzieckim w latach 30. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kołchoz, kułak, rozkułaczanie, sowchoz, samokrytyka</i> – zna daty: uchwalenia konstytucji ZSRR (I 1924 r.), rozpoczęcia przymusowej kolektywizacji wsi (1929 r.) – identyfikuje postacie: Lwa Kamieniewa, Grigorija Zinowjewa, Nikołaja Bucharina, Aleksieja Stachanowa, Gienricha Jagody, Nikołaja Jeżowa – wskazuje na mapie obszary, na których powstały największe zespoły łagrów w europejskiej i azjatyckiej części ZSRR – wskazuje czynniki, które sprzyjały umacnianiu i rozszerzaniu wpływów władzy bolszewików – charakteryzuje przemiany gospodarcze epoki stalinowskiej – wyjaśnia, jaki był cel wprowadzenia współzawodnictwa pracy – omawia przejawy terroru państwowego w ZSRR – wyjaśnia, w jakim celu władze ZSRR zakładały gułagi – przedstawia wpływ ideologii totalitarnej na zachowania i wzorce społeczne. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>relatywizm moralny, człowiek radziecki (homo sovieticus)</i> – zna daty: operacji polskiej NKWD (1937–1938 r.) – identyfikuje postać Pawlika Morozowa – opisuje sposoby i metody, jakimi J. Stalin eliminował swoich przeciwników politycznych – wyjaśnia, w jakim celu władze radzieckie wywołały Wielki Głód na Ukrainie i Kubaniu. – ocenia skutki terroru państwowego w ZSRR.
5. Afryka i Azja w okresie międzywojennym	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>pakt antykominternowski</i> – zna daty: wkroczenia wojsk japońskich do Mandżurii (1931 r.), podpisania paktu antykominternowskiego (1936 r.), najazdu Japonii na Chiny (1937 r.) – przedstawia ekspansywne cele Japonii – wskazuje kierunki ekspansji Japonii w Azji i jej skutki. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>deklaracja Balfoura</i> – zna daty: deklaracji Balfoura (1917 r.), proklamowania Republiki Chińskiej (1912 r.), I rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1924–1927 r.), II rewolucyjnej wojny domowej w Chinach (1927–1937 r.), tzw. Długiego Marszu (1934–1935 r.) – identyfikuje postacie: Arthura Balfoura, Mahatmy Gandhiego, Czang Kaj-szeka, Mao Tse-tunga

	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie tereny zajęte przez Cesarstwo Japonii w latach 1933–1941 r. – podaje przejawy kryzysu kolonializmu na pocz. XX w. – omawia przebieg i skutki aneksji Mandżurii i Chin przez Japonię – przedstawia skutki rewolucyjnych wojen domowych w Chinach. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Armia Kwantuńska</i> – zna daty: wojny włosko-abisyńskiej (X 1935–V 1936 r.), proklamowania Republiki Tureckiej (1923 r.), powstania Mandżukuo (1934 r.), wystąpienia Japonii z Ligi Narodów (1933 r.), wojny japońsko-radzieckiej (1938–1939 r.) – identyfikuje postacie: Mustafy Kemala, Jawaharlala Nehru – wskazuje na mapie państwa, które powstały na gruzach imperium osmańskiego po zakończeniu I wojny światowej – omawia cele ekspansji włoskiej w Afryce – przedstawia przebieg i skutki ekspansji włoskiej w Abisynii – omawia losy Turcji po I wojnie światowej – przedstawia skutki rozpadu imperium osmańskiego – opisuje losy Palestyny po I wojnie światowej – przedstawia skutki napływu ludności żydowskiej do Palestyny – omawia losy Chin na pocz. XX w. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Biała Księga</i> – zna daty: powstania Rifinów (1920 r.), traktatu w Lozannie (1923 r.), opublikowania <i>Białej Księgi</i> (1922 r.), powstania Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885 r.), powstania Ligi Muzułmańskiej (1906 r.) – identyfikuje postacie: Hajle Sellasje I, Gi'ichiego Tanaki, Pu Yi – omawia proces budzenia się świadomości narodowej Hindusów – wyjaśnia, jakie konsekwencje miała przegrana Japonii w wojnie z ZSRR – określa wpływ ideologii syjonistycznej na przebieg konfliktu arabsko-żydowskiego w Palestynie. – ocenia sposoby i metody walki Hindusów o niepodległość – ocenia charakter japońskiej okupacji Chin.
6. Na drodze ku wojnie	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Anschluss</i> – zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1933–1939 r.), <i>Anschlussu</i> Austrii (1938 r.), konferencji w Monachium (29-30 IX 1938 r.), zajęcia Czechosłowacji przez Niemcy (III 1939 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Francisco Franco, Adolfa Hitlera, Benita Mussoliniego, Józefa Stalina, Wiaczesława Mołotowa, Joachima von Ribbentropa – przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii – wskazuje etapy tzw. pokojowych podbojów Hitlera z lat 1938–1939 r. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>remilitaryzacja</i>, „<i>piąta kolumna</i>”, <i>appeasement</i> – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936 r.), ogłoszenia republiki w Hiszpanii (1931 r.), podpisania paktu stalowego (V 1939 r.), podpisania paktu trzech (IX 1940 r.), zajęcia przez Polskę Zaolzia, Jaworzyny, części Orawy i Spiszu (X 1938 r.), aneksji Kłajpedy przez Niemcy (III 1939 r.), aneksji Albanii przez Włochy (IV 1939 r.), polsko-brytyjskiego traktatu sojuszniczego (25 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Neville'a Chamberlaina, Édouarda Daladiera

	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie tereny włączone do Niemiec i Włoch w latach 1935–1939 r. – przedstawia skutki remilitaryzacji Nadrenii – omawia przebieg i skutki <i>Anschlusu</i> Austrii – przedstawia okoliczności zwołania i postanowienia konferencji monachijskiej – wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do aneksji Czechosłowacji przez III Rzeszę. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>caudillo</i> – zna daty: plebiscytu w Zagłębiu Saary (I 1935 r.), nalotu na Guernicę (1937 r.), brytyjskich gwarancji pomocy militarnej Polsce (31 III 1939 r.), wypowiedzenia Polsce paktu o nieagresji przez III Rzeszę (1939 r.) – identyfikuje postać Konrada Henleina – przedstawia sytuację w Europie na początku lat 30. XX w. – opisuje proces zbrojenia się Niemiec – omawia przebieg wojny domowej w Hiszpanii – wyjaśnia, jakie znaczenie miało przystąpienie do sojuszu „osi” Japonii – wyjaśnia, na czym polegał kryzys sudecki – charakteryzuje cele ekspansywnej polityki ZSRR. – zna datę podpisania brytyjsko-niemieckiego traktatu morskiego (1935 r.) – identyfikuje postacie: Kurta von Schuschnigga, Arthura Seyss-Inquarta, Emila Hachy, Maksima Litwinowa – wyjaśnia, jakie znaczenie miał udział Brygad Narodowych w wojnie domowej w Hiszpanii – wskazuje wydarzenia, które spowodowały wzrost napięcia międzynarodowego w przededniu II wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegało zaangażowanie państw totalitarnych w konflikt w Hiszpanii. – ocenia rozdzwięk między intencjami zwolenników <i>appeasementu</i> a konsekwencjami tej polityki – ocenia reakcję Wielkiej Brytanii i Francji na przywrócenie w Niemczech powszechnej służby wojskowej i remilitaryzację Nadrenii.
<p>7. Kultura i nauka dwudziestolecia międzywojenne go</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sekularyzacja, <i>mass media</i>, modernizm, ekspresjonizm – identyfikuje postacie: Henry’ego Forda, Zygmunta Freuda, Aleksandra Fleminga, Alberta Einsteina, Charlie’go Chaplina, Walta Disney’a, Ernesta Hemingwaya, Franza Kafki, Michaiła Bułhakowa, – wskazuje czynniki, które wpłynęły na sekularyzację społeczeństwa – wymienia charakterystyczne cechy kultury masowej w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakim celom była podporządkowana sztuka w krajach totalitarnych. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kubizm</i>, <i>surrealizm</i>, <i>futuryzm</i> – zna daty: pierwszej transmisji telewizyjnej (1927 r.), rozpoczęcia produkcji penicyliny (1940 r.) – identyfikuje postacie: Ludwika Hirszfelda, Pabla Picasso, Ericha Marii Remarque’a, Bertolta Brechta, Jamesa Joyce’a, Leni Riefenstahl, Siergieja Eisensteina – wyjaśnia, czym przejawiał się powojenny kryzys wartości – przedstawia skutki elektryfikacji – wyjaśnia, jakie znaczenie dla społeczeństwa miały rozwój radiofonii i początki telewizji – wyjaśnia, jaką rolę w latach 20. XX w. zaczęły pełnić mass media

	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kierunki w malarstwie lat 20. XX w. – omawia kierunki rozwoju literatury okresu Międzywojnia. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>katastrofizm, fantastyka naukowa, dadaizm, konstruktywizm</i> – zna daty: odkrycia insuliny (1922 r.), odkrycia sulfonamidów (1935 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa Lindbergha, Henriego Bergsona, Iwana Pawłowa, Kazimierza Funka, Louisa Armstronga, Josephine Baker, Rudolfa Valentino, Poli Negri, Greta Garbo, Orsona Wellesa, Igora Strawińskiego, George’a Gershwina, Francisa Scotta Fitzgeralda, Jaroslava Haška – omawia kierunki rozwoju środków transportu – charakteryzuje rozwój nauk medycznych – przedstawia dorobek naukowy dwudziestolecia międzywojennego w dziedzinie fizyki i chemii – wymienia czynniki, które wpłynęły na dynamiczny rozwój kinematografii w okresie międzywojennym – przedstawia cechy charakterystyczne architektury modernistycznej – omawia cechy charakterystyczne literatury tworzonej przez pisarzy straconego pokolenia i wymienia przykłady ich dzieł. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bergsonizm, fenomenologia</i> – zna daty: wynalezienia polietylenu (1933 r.), odkrycia nylonu (1935 r.) – identyfikuje postacie: Edmunda Husserla, Mary Pickford, Arnolda Schönberga, Béli Bartóka, Johna Dos Passosa, Iwana Bunina, Borysa Pasternaka – przedstawia kierunki filozofii i psychologii upowszechnione w dwudziestoleciu międzywojennym – wskazuje charakterystyczne zjawiska, jakie wystąpiły w modzie kobiecej po I wojnie światowej – omawia kierunki rozwoju muzyki w dwudziestoleciu międzywojennym – określa wpływ I wojny światowej na przemiany społeczne, kulturowe i obyczajowe w dwudziestoleciu międzywojennym. – ocenia wpływ rozwoju techniki na życie codzienne społeczeństw w okresie międzywojennym.
II RZECZPOSPOLITA	
1. Odzyskanie niepodległości	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>plebiscyt</i> – zna daty: przekazania J. Piłsudskiemu naczelnego dowództwa sił zbrojnych (11 XI 1918 r.), powstania wielkopolskiego (27 XII 1918–16 II 1918 r.), I powstania śląskiego (17–24 VIII 1919 r.), II powstania śląskiego (19/20–25 VIII 1920 r.), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921 r.), III powstania śląskiego (2/3 V–5 VII 1921 r.), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII 1920 r.), zaślubin Polski z morzem (II 1920 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Jana Paderewskiego – przedstawia okoliczności przejęcia władzy przez J. Piłsudskiego w 1918 r. – omawia przyczyny i skutki powstania wielkopolskiego oraz powstań śląskich. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>arbitraż</i> – zna daty: powstania Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej (6/7 XI 1918 r.), założenia Polskiej Organizacji Wojskowej (1914 r.), mianowania J. Piłsudskiego Naczelnikiem Państwa (22 XI 1918 r.), bitwy w rejonie Góry św. Anny (21–26 V 1921 r.) – identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa, Jędrzeja Moraczewskiego, Józefa Hallera, Wojciecha Korfantego – wskazuje na tereny, których przynależność do Polski lub Niemiec została rozstrzygnięta na podstawie plebiscytu – wymienia lokalne ośrodki władzy powstające na ziemiach polskich w 1918 r. – omawia działalność rządu I. J. Paderewskiego

	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia okoliczności przeprowadzenia i skutki plebiscytu na Górnym Śląsku – omawia okoliczności przeprowadzenia i skutki plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu. – zna daty: utworzenia Polskiej Komisji Likwidacyjnej Galicji i Śląska Cieszyńskiego (X 1918 r.), rozwiązania Rady Regencyjnej (14 XI 1918 r.), dymisji rządu J. Moraczewskiego (I 1919 r.), powstania Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu (14 XI 1918 r.), utworzenia Armii Wielkopolskiej (II 1919 r.), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Zdzisława Lubomirskiego, Aleksandra Kakowskiego, Józefa Ostrowskiego, Józefa Dowbora-Muśnickiego – wskazuje na mapie przebieg polskiej granicy zachodniej, zmiany terytorialne będące efektem III powstania śląskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla odbudowy państwa polskiego miała POW – omawia przebieg powstania wielkopolskiego – przedstawia przebieg powstań śląskich – określa wpływ powstania wielkopolskiego na decyzje mocarstw o przyznaniu Polsce ziem zaboru pruskiego. – wyjaśnia, dlaczego sytuacja międzynarodowa pod koniec I wojny światowej była korzystna dla sprawy niepodległości Polski – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki sporu o Śląsk Cieszyński. – przedstawia i ocenia stosunek państw ententy do sprawy polskiej.
<p>2. Walki o granicę wschodnią</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>koncepcja federacyjna</i>, <i>koncepcja inkorporacyjna</i> – zna daty: bitwy warszawskiej (13–15 VIII 1920 r.), traktatu ryskiego (18 III 1921 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, – charakteryzuje koncepcje granicy wschodniej – przedstawia postanowienia pokoju ryskiego – wyjaśnia, dlaczego bitwa warszawska zmieniła losy wojny. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Orlęta Lwowskie</i>, <i>„bunt Żeligowskiego”</i> – zna daty: walk o Lwów (1–22 XI 1918 r.), zajęcia Wilna przez Polaków (IV 1919 r.), operacji niemeńskiej (IX 1920 r.), „buntu” L. Żeligowskiego (X 1920 r.) – identyfikuje postacie: Michaiła Tuchaczewskiego, Władysława Grabskiego, Lucjana Żeligowskiego – wskazuje na mapie linię Curzona – wyjaśnia, jaką rolę odegrały Orłęta Lwowskie w walce o polską granicę wschodnią – opisuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej – omawia skutki „buntu” L. Żeligowskiego. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>repatriacja</i> – zna daty: sojuszu polsko-ukraińskiego (IV 1920 r.), zdobycia Kijowa przez wojska polskie (V 1920 r.), ofensywy M. Tuchaczewskiego (VII 1920 r.), konferencji w Spa (VII 1920 r.), bitwy pod Zadwórzem (VIII 1920 r.) – identyfikuje postacie: Semena Petlury, Juliana Marchlewskiego, Feliksa Dzierżyńskiego, Feliksa Kona, Siemiona Budionnego, Maxime’a Weyganda, Tadeusza Rozwadowskiego – wskazuje na mapie zmiany na froncie polsko-bolszewickim od maja do sierpnia 1920 r. – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny polsko-ukraińskiej z lat 1918–1919 r. – wyjaśnia, dlaczego doszło do aneksji Wileńszczyzny.

	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia niepodległości Ukraińskiej Republiki Ludowej (I 1918 r.), powołania Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej (1918 r.), przełamania frontu przez bolszewików pod Samhorodkiem (VI 1920 r.) – identyfikuje postać Mychajły Hruszewskiego – przedstawia niepodległościowe dążenia Ukraińców. – ocenia, która z koncepcji granicy wschodniej była korzystniejsza z punktu widzenia interesów państwa polskiego – ocenia militarne i polityczne skutki bitwy warszawskiej – ocenia znaczenie bitwy warszawskiej i zwycięstwa w wojnie z bolszewikami dla Polski i Europy.
3. Rządy parlamentarne	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: przyjęcia małej konstytucji (20 II 1919 r.), uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), zaprzysiężenia G. Narutowicza na prezydenta (11 XII 1922 r.), reformy walutowej W. Grabskiego (1924 r.), wybory S. Wojciechowskiego na prezydenta (XII 1922 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego, Władysława Grabskiego – omawia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej – wyjaśnia, jakie było znaczenie reformy walutowej rządu Grabskiego. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>kontrasygnata</i> – zna daty: pierwszych wyborów w niepodległej Polsce (26 I 1919 r.), reformy rolnej (VII 1919 i 1920 r.), zabójstwa prezydenta G. Narutowicza (16 XII 1922 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Władysława Sikorskiego, Macieja Rataja – charakteryzuje założenia ustrojowe II Rzeczypospolitej w świetle małej konstytucji – omawia system trójpodziału władz przedstawiony w konstytucji marcowej – przedstawia założenia reformy rolnej – uzasadnia, że konstytucja marcowa wprowadzała system rządów parlamentarnych. – zna daty: inauguracji obrad sejmu ustawodawczego (10 II 1919 r.), wyborów parlamentarnych (1922 r.) – przedstawia okoliczności zwołania obrad sejmu ustawodawczego – przedstawia strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej u progu niepodległości – omawia okoliczności uchwalenia konstytucji marcowej – wyjaśnia, jaki był cel uchwalenia reformy rolnej – charakteryzuje okoliczności, w jakich odbyły się wybory do sejmu ustawodawczego – wymienia trudności, jakie napotkała realizacja reformy rolnej. – identyfikuje postacie: Maurycego Zamojskiego, Ignacego Daszyńskiego, Jana Baudouina de Courtenay, Eligiusza Niewiadomskiego – określa zakres kompetencji Prezydenta RP w zakresie wojskowości i polityki Międzynarodowej – opisuje polską scenę polityczną po wyborach z 1922 r. – przedstawia okoliczności i skutki zabójstwa prezydenta G. Narutowicza. – ocenia ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej.
4. Przewrót majowy i rządy sanacji	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sanacja</i>, <i>nowela sierpniowa</i>, <i>autorytaryzm</i> – zna daty: przewrotu majowego (12–14 V 1926 r.), wyboru I. Mościckiego na Prezydenta (VI 1926 r.), noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.)

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Stanisława Wojciechowskiego, Ignacego Mościckiego, – wymienia przyczyny i skutki przewrotu majowego – przedstawia cechy charakterystyczne rządów sanacji – omawia cechy charakterystyczne ustroju Polski w świetle konstytucji kwietniowej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>grupa zamkowa</i>, <i>grupa pułkowników</i> – zna daty: traktatu w Rapallo (1922 r.), układu z Locarno (1925 r.), wojny celnej z Niemcami (1925–1934 r.), procesu brzeskiego (X 1931–I 1932 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1928 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Macieja Rataja, Kazimierza Bartla, Walerego Sławka, Józefa Becka, Edwarda Rydza-Śmigłego – charakteryzuje przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w Polsce międzywojennej – wyjaśnia, jakie były skutki rządów sanacyjnych dla partii opozycyjnych – przedstawia metody walki obozu sanacyjnego z przeciwnikami politycznymi. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>partyjniactwo</i>, <i>autorytaryzm</i>, <i>demokracja fasadowa</i> – zna daty: powołania rządu w. Witosa (V 1926 r.), wyborów parlamentarnych (1928 r.), Kongresu Obrony Prawa i Wolności Ludu (1930 r.), dekompozycji obozu sanacji (1935–1939 r.), powołania Obozu Zjednoczenia Narodowego (1937 r.) – identyfikuje postać Gabriela Czechowicza – przedstawia stosunek J. Piłsudskiego do rządów parlamentarnych – omawia przebieg zamachu majowego – przedstawia dekompozycję obozu sanacji po śmierci J. Piłsudskiego – opisuje konsekwencje rozdrobnienia politycznego pierwszej połowy lat 20. dla funkcjonowania polskiego państwa – określa, jaką rolę w państwie miał odgrywać Prezydent RP według konstytucji kwietniowej. – zna datę założenia obozu w Berezie Kartuskiej (1934 r.) – identyfikuje postać Adolfa Bnińskiego – wyjaśnia zależność między słabością wewnętrzną państwa polskiego a jego pozycją międzynarodową – wskazuje wydarzenia, które miały decydujący wpływ na przebieg walk w Warszawie – porównuje zakres władzy ustawodawczej i wykonawczej w konstytucjach marcowej i kwietniowej – wskazuje różnice między autorytarnymi rządami sanacji a totalitarnymi reżimami w ZSRR i III Rzeszy. – ocenia wyniki wyborów do sejmu w 1928 r. – przedstawia i ocenia stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej – ocenia polski autorytaryzm na tle innych ustrojów europejskich tego czasu – ocenia motyw, jakimi kierował się J. Piłsudski, dokonując zamachu stanu.
5. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: decyzji o budowie Gdyni (IX 1922 r.), czteroletniego planu inwestycyjnego (1936–1940 r.), budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936–1939 r.) – identyfikuje postacie: Eugeniusza Kwiatkowskiego, Władysława Grabskiego – wymienia najważniejsze problemy społeczne i gospodarcze II RP – wyjaśnia, na czym polegał wielonarodowy charakter II RP – wyjaśnia, jakie znaczenie dla II RP miała budowa portu w Gdyni.

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>asymilacja państwowa, asymilacja narodowa, polsko-niemiecka wojna celna</i> – zna datę ustawy znoszącej dyskryminację ze względu na wyznanie, narodowość lub język (1931 r.) – wskazuje na mapie województwa, w których mniejszości narodowe stanowiły duży odsetek mieszkańców, obszar COP – wyjaśnia, jakie problemy niesła obecność tak dużych grup mniejszości narodowych na terytorium Rzeczypospolitej – charakteryzuje różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich – omawia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego – przedstawia przyczyny powstania COP – wyjaśnia, na czym polegał podział na Polskę A i B. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>getto ławkowe, numerus clausus</i> – zna daty: Programu Wzmacniania Polskości Kraju (1936–1939 r.), wprowadzenia getta ławkowego (1937 r.) – wskazuje na mapie okręgi przemysłowe, w których rozwijał się przemysł hutniczy, ośrodki przemysłu zbrojeniowego oraz miejsca wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego – omawia stosunki ludnościowe w II RP – przedstawia strukturę zawodową ludności II RP – omawia proces odbudowy gospodarczej II RP – wymienia najważniejsze inwestycje na obszarze COP – wyjaśnia, z czego wynikało wrogie nastawienie niektórych mniejszości narodowych wobec polskiego państwa. – zna datę powstania Ukraińskiego Zjednoczenia Narodowo-Demokratycznego (1925 r.) – identyfikuje postacie: Wasyla Mudrego, Henryka Józewskiego, Izaaka Grünbauma, Zeera Żabotyńskiego – charakteryzuje mniejszości narodowe zamieszkujące II RP – określa różnice między asymilacją narodową a państwową. – ocenia politykę władz II RP wobec mniejszości narodowych – ocenia politykę gospodarczą E. Kwiatkowskiego.
6. Nauka i kultura międzywojennej Polski	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>modernizm</i> – zna datę reformy oświaty J. Jędrzejewicza (1932 r.) – identyfikuje postacie: Janusza Jędrzejewicza, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Karola Szymanowskiego, Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego), Stefana Żeromskiego, Władysława Reymonta, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Brunona Schulza, Juliana Tuwima, Czesława Miłosa, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Władysława Broniewskiego, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny, Eugeniusza Bodo – przedstawia główne założenia reformy J. Jędrzejewicza – charakteryzuje kierunki rozwoju literatury międzywojnia. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>funkcjonalizm</i> – identyfikuje postacie: Wojciecha Kossaka, Jana Styki, Zofii Nałkowskiej, Antoniego Słonimskiego, Jana Lechonia, Jarosława Iwaszkiewicza, Bolesława Leśmiana, Leopolda Staffa, Jana Parandowskiego, Mieczysławy Ćwiklińskiej, Adolfa Dymy, Aleksandra Żabczyńskiego, Leonarda Buczkowskiego, Jadwigi Smosarskiej – omawia rozwój szkolnictwa wyższego – przedstawia kierunki w rozwoju sztuki i architektury.

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>kolumbowie</i> – zna daty: założenia Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1919 r.), założenia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1918 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Grabskiego, Tadeusza Kotarbińskiego, Władysława Tatarkiewicza, Floriana Znanieckiego, Aleksandra Brücknera, Władysława Konopczyńskiego, Stefana Banacha, Wacława Sierpińskiego, Mariana Rejewskiego, Henryka Zygańskiego, Jerzego Różyckiego, Tadeusza Gajcego, Xawerego Dunikowskiego, Zofii Kossak-Szczuckiej, Brunona Jasińskiego, Emila Zegadłowicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Juliana Przybosia, Aleksandra Wata, Elżbiety Barszczewskiej, Jadwigi Andrzejewskiej – omawia kierunki rozwoju oświaty w II RP – przedstawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie nauk humanistycznych – omawia największe osiągnięcia polskiej nauki w dziedzinie matematyki – wymienia grupy literackie w dwudziestolecu międzywojennym. – zna daty: pierwszego Konkursu Chopinowskiego (1927 r.), pierwszego Konkursu Skrzypcowego im. Henryka Wieniawskiego (1935 r.) – identyfikuje postacie: Kazimierza Twardowskiego, Władysława Witwickiego, Ludwika Krzywickiego, Bronisława Malinowskiego, Jana Baudouina de Curtenay, Juliusza Kleina, Władysława Semkowicza, Kazimierza Tymienieckiego, Romana Grodeckiego, Marceliego Handelsmana, Władysława Orlicza, Tadeusza Peipera, Józefa Lejtesa, Mieczysława Krawicza, Michała Waszyńskiego – omawia rozwój kinematografii w II RP. – ocenia reformę oświaty J. Jędrzejewicza – ocenia dorobek cywilizacyjny II RP.
7. Polska w przededniu wojny	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: „<i>korytarz</i>” – zna daty: sojuszu polsko-francuskiego (1921 r.), sojuszu polsko-rumuńskiego (1921 r.), paktu o nieagresji z ZSRR (1932 r.), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934 r.), paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postać Józefa Becka – wyjaśnia, jakie znaczenie dla bezpieczeństwa międzynarodowego Polski miały sojusze z Francją i Rumunią – wyjaśnia, na czym polegała polityka równej odległości. – zna daty: paktu Brianda–Kelloga (1928 r.), podpisania protokołu Litwinowa (1929 r.), zajęcia Zaolzia (X 1938 r.) – identyfikuje postacie: Gustava Stresemanna, Neville’a Chamberlaina – omawia koncepcje polskiej polityki zagranicznej – przedstawia niemieckie roszczenia wobec Polski sformułowane po 1938 r. – charakteryzuje stosunki polsko-niemieckie w latach 1934–1938 r. i określa, dlaczego uległy one zmianie w 1939 r. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>ruch prometejski</i> – zna daty: powołania Korpusu Ochrony Pogranicza (1924 r.), nawiązania stosunków polsko-litewskich (1938 r.) – wyjaśnia, jakie zagrożenia dla Polski niósł układ w Rapallo – przedstawia stosunki Polski z Czechosłowacją, Rumunią i Litwą – omawia okoliczności i skutki zajęcia Zaolzia przez Polskę – przedstawia stosunek Francji i Wielkiej Brytanii do zagrożenia Polski ekspansją niemiecką – przedstawia wpływ paktu Ribbentrop-Mołotow na sytuację Polski w przededniu wojny

	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje międzynarodowe położenie Polski w latach 20. – przedstawia nastroje panujące w polskim społeczeństwie w przededniu wojny. – identyfikuje postacie: Tomasza Masaryka, Edwarda Benesa, Tadeusza Hołównki – wyjaśnia, jak społeczność międzynarodowa oceniała zajęcie Zaolzia przez Polskę – omawia akcję mobilizacyjną społeczeństwa polskiego – porównuje cele polskiej polityki zagranicznej przed zawarciem układu w Locarno i po nim. – omawia i ocenia politykę Niemiec i ZSRR w dwudziestoleciu międzywojennym – ocenia stanowisko J. Becka wobec roszczeń niemieckich – ocenia wartość sojuszu z Wielką Brytanią i Francją w przededniu II wojny światowej.
II WOJNA ŚWIATOWA	
1. Wojna obronna Polski	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna błyskawiczna (Blitzkrieg)</i>, <i>bitwa graniczna</i> – zna daty: ataku III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939 r.), obrony polskiej placówki wojskowej na Westerplatte (1–7 IX 1939 r.), bitwy pod Wizną (8-10 IX 1939 r.), bitwy nad Bzurą (9–22 IX 1939 r.), ataku ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.), bitwy pod Kockiem (2–5 X 1939 r.) – identyfikuje postacie: Henryka Sucharskiego, Edwarda Rydza-Śmigłego – wyjaśnia, na czym polegała wojna błyskawiczna – przedstawia bilans wojny obronnej Polski. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dywersja</i>, <i>V kolumna</i>, – zna daty: sojuszu polsko-brytyjskiego (25 VIII 1939 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Wielką Brytanię i Francję (3 IX 1939 r.), bitwy pod Mławą (3 IX 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 IX 1939 r.), ewakuacji polskich władz państwowych i wojskowych do Rumunii (17/18 IX 1939 r.) – identyfikuje postacie: Stefana Starzyńskiego, Franciszka Kleeberga, Władysława Raczkiewicza – wskazuje na mapie główne kierunki natarcia wojsk niemieckich na Polskę – charakteryzuje polski plan wojny z Niemcami – określa, jakie wspólne cele łączyły Niemcy i ZSRR w 1939 r. – omawia politykę sojuszników Polski w czasie trwania wojny obronnej – przedstawia postawę wojsk niemieckich i radzieckich wobec polskich jeńców i ludności cywilnej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Fall Weiss</i>, <i>provokacja gliwicka</i> – zna daty: prowokacji gliwickiej (31 VIII 1939 r.), narady w Abbeville (12 IX 1939 r.), szarży pod Krojantami (1 IX 1939 r.), bitwy pod Mokrą (1 IX 1939 r.), bitew pod Piotrkowem Trybunalskim i Tomaszowem Mazowieckim (4-7 IX 1939 r.), bitew w Lasach Lubelskich (17–26 IX 1939 r.), kapitulacji Gdyni (19 IX 1939 r.), kapitulacji Helu (2 X 1939 r.) – identyfikuje postacie: Heinza Guderiana, Reinharda Heydricha, Tadeusza Kutrzeby, Władysława Bortnowskiego, Józefa Unruga – przedstawia działania dywersyjne przeprowadzone przez Niemców przed wybuchem wojny – omawia taktyczne założenia Fall Weiss – wyjaśnia różnicę między oddziałami zmobilizowanymi i improwizowanymi – przedstawia przebieg walk polsko-niemieckich w czasie wojny obronnej – omawia przebieg walk wojsk polskich z Armią Czerwoną

	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje postawę Naczelnego Dowództwa i polskich władz w czasie wojny obronnej. – identyfikuje postacie: Franciszka Dąbrowskiego, Konrada Guderskiego, Wacława Grzybowski, Tadeusza Piskora – omawia główne założenia koncepcji przedmościa rumuńskiego – porównuje stosunek sił i uzbrojenia armii polskiej i niemieckiej. – ocenia przygotowania Polski do konfliktu z Niemcami i ZSRR – ocenia postawę Wielkiej Brytanii i Francji wobec wojny obronnej Polski – ocenia postawę Naczelnego Dowództwa i polskich władz w czasie wojny obronnej – ocenia kampanię wrześniową.
<p>2. Ekspansja Hitlera i Stalina w latach 1939–1941</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: kolaboracja – zna daty: ataku III Rzeszy na Danię i Norwegię (9 IV 1940 r.), rozpoczęcia ofensywy niemieckiej na Zachodzie (10 V 1940 r.), bitwy o Anglię (10 VII – 31 X 1940 r.), ataku Niemiec na Jugosławię i Grecję (6 IV 1941 r.) – identyfikuje postacie: Charlesa de Gaulle’a, Winstona Churchilla – omawia przyczyny i skutki ekspansji III Rzeszy na państwa skandynawskie – przedstawia przyczyny i skutki ofensywy niemieckiej w Europie Zachodniej. – wyjaśnia znaczenie terminów: „wojna zimowa”, <i>linia Maginota</i>, <i>Fall Gelb</i>, „<i>Lew Morski</i>” – zna daty: „wojny zimowej” (30 XI 1939 – 12 III 1940 r.), aneksji Litwy, Łotwy i Estonii przez ZSRR (VII 1940 r.), zajęcia Paryża przez Niemcy (14 VI 1940 r.), wypowiedzenia wojny Francji przez Włochy (10 VI 1940 r.), podpisania paktu trzech (27 IX 1940 r.), ataku Włoch na Grecję (1940 r.), bitwy o Tobruk (IV – XI 1941 r.) – identyfikuje postacie: Hermanna Göringa, Erwina Rommla – wskazuje na mapie kraje podbite przez III Rzeszę w 1940 r., obszary zajęte przez ZSRR w latach 1939–1941 – charakteryzuje przebieg ekspansji III Rzeszy na państwa skandynawskie – omawia przebieg ekspansji III Rzeszy na Europę Zachodnią – opisuje przebieg i skutki bitwy o Anglię – charakteryzuje przebieg i skutki walk na Bałkanach. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>linia Mannerheima</i>, <i>Państwo Francuskie (Państwo Vichy)</i>, – zna daty: „aneksji Besarabii przez ZSRR (VIII 1940 r.), bitwy o Flandrię (V 1940 r.), zawieszenia broni w Compiègne (22 VI 1940 r.), uchwalenia Lend-Lease Act (III 1941 r.), dołączenia do paktu trzech Węgier, Słowacji i Rumunii (XI 1940 r.) oraz Bułgarii (III 1941 r.), zajęcia Libii przez Brytyjczyków (II 1941 r.) – identyfikuje postacie: Carla Gustawa Mannerheima, Philippa Pétaina – wskazuje na mapie kraje, które znajdowały się we władaniu państw Osi i ich sprzymierzeńców w 1940 r. – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny radziecko-fińskiej – przedstawia działania, jakie podjął ZSRR w celu zajęcia państw nadbałtyckich – opisuje okoliczności przystąpienia państw bałkańskich do paktu trzech – wyjaśnia, dlaczego III Rzeszy i Wielkiej Brytanii zależało na zajęciu Bliskiego Wschodu – przedstawia przebieg i skutki walk w Afryce Północnej. – zna daty: zajęcia Somali brytyjskiej przez Włochów (VIII 1940 r.), odzyskania niepodległości przez Etiopię (XII 1940 r.), powołania Francuskiego

	<p>Komitetu Narodowego w Londynie (1941 r.), stłumienia proniemieckiego powstania w Iraku (V–VI 1941 r.), zajęcia Iranu przez Wielką Brytanię i ZSRR (IX 1941 r.),</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać: Rudolfa Hessa – wyjaśnia, jaką rolę odegrała działalność Francuskiego Komitetu Narodowego – wymienia czynniki, które zadecydowały o klęsce wojsk francuskich w starciu z III Rzeszą – przedstawia próby realizacji imperialnych planów Włoch. – ocenia, jakie znaczenie miała porażka Niemiec w bitwie o Anglię – ocenia postawy narodów walczących z ekspansją niemiecką.
<p>3. Walki w latach 1941–1943</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>sowietyzacja</i> – zna daty: ataku Niemiec na ZSRR (22 VI 1941 r.), ataku Japonii na USA (7 XII 1941 r.) – przedstawia przyczyny wojny niemiecko-radzieckiej – omawia okoliczności ataku Japonii na USA. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>operacja Barbarossa</i>, <i>Lebensraum</i>, „<i>Operacja Cytadela</i>”, „<i>wilcze stada</i>” – zna daty: bitwy o Moskwę (XII 1941 r.), oblężenia Leningradu (IX 1941 – I 1944 r.), bitwy pod Stalingradem (VIII 1942–II 1943 r.), bitwy pod Kurskiem (VII – VIII 1943 r.), bitwy o Midway (VI 1942 r.), bitwy pod El-Alamein (VII–XI 1942 r.), lądowania aliantów na Sycylii (VII 1943 r.) – identyfikuje postacie: Franklina Delano Roosevelta, Bernarda Law Montgomery, Dwighta Eisenhowera – omawia strategiczne założenia planu <i>Barbarossa</i> – wskazuje przełomowe wydarzenia w przebiegu wojny radziecko-niemieckiej – przedstawia politykę okupacyjnych władz niemieckich na zajętych terenach ZSRR – omawia przebieg walk aliantów w Afryce Północnej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>czołg T-34</i> – zna daty: kapitulacji wojsk niemiecko-włoskich w Afryce (13 V 1943 r.), wypowiedzenia wojny Niemcom przez Włochy (X 1943 r.) – identyfikuje postacie: Friedricha von Paulusa, Georgija Żukowa, Isoroku Yamamoto – wskazuje na mapie tereny zajęte przez wojska niemieckie w wyniku realizacji planu „<i>Barbarossa</i>”, kierunki kontrofensywy Armii Czerwonej latach 1942–1943 r. oraz odzyskane tereny – porównuje siły militarne III Rzeszy i ZSRR – charakteryzuje przebieg wojny radziecko-niemieckiej – opisuje przebieg i skutki walki na morzach – przedstawia zasięg ekspansji i politykę japońską w Azji. – identyfikuje postacie: Pietra Badoglio – przedstawia skutki polityczne i militarne utworzenia frontu na Sycylii i we Włoszech. – ocenia znaczenie wojny niemiecko-radzieckiej dla losów II wojny światowej.
<p>4. Polityka okupacyjna III Rzeszy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>getto</i>, <i>Holokaust</i> – charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Einsatzgruppen</i>, <i>szmalcownictwo</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Adolfa Eichmanna, Ireny Sendlerowej, Josipa Broz-Tito, Juliana Grobelnego – charakteryzuje politykę okupantów niemieckich w Europie Zachodniej i Skandynawii – wyjaśnia, na czym polegał plan „Ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej” – przedstawia sposoby, metody i skalę eksterminacji ludności żydowskiej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Résistance</i>, <i>Generalny Plan Wschodni</i>, <i>Włoska Republika Socjalna</i> – zna datę konferencji w Wannsee (29 I 1942 r.) – identyfikuje postacie: Vidkuna Quislinga, Raoula Wallenberga, Anne Frank, Oskara Schindlera, Andrieja Własowa – opisuje postawy narodów Europy Zachodniej i Skandynawii wobec niemieckiego okupanta – przedstawia stosunek hitlerowskich Niemiec wobec podbitych narodów Europy Wschodniej – wyjaśnia, na czym polegała hitlerowska polityka rasowa. – omawia skutki polityki represji prowadzonej przez władze okupacyjne – przedstawia postawę Kościoła wobec Holokaustu. – ocenia postawy społeczeństw i rządów europejskich wobec Holokaustu – ocenia postawę Kościoła wobec Holokaustu.
5. Koniec II wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>operacja „Overlord”</i>, <i>kamikadze</i> – zna daty: konferencji w Teheranie (XI/XII 1943 r.), lądowania aliantów w Normandii (6 VI 1944 r.), konferencji w Jałcie (II 1945 r.), zrzucenia bomby atomowej na Hiroszimę (6 VIII 1945 r.) i Nagasaki (9 VIII 1945 r.) – identyfikuje postacie: Douglasa MacArthura, Harry’ego Trumana – omawia postanowienia konferencji w Teheranie i Jałcie. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>operacja „Market-Garden”</i>, <i>taktyka żabich skoków</i> – zna daty: podpisania <i>Karty Atlantyckiej</i> (14 VIII 1941 r.), bitwy pod Falaise (VII 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (XII 1944 r.), operacji berlińskiej (16 IV – 2 V 1945 r.), podpisania przez Niemcy kapitulacji w Reims (7 V 1945 r.), podpisania przez Niemcy kapitulacji w Berlinie (8 V 1945 r.), kapitulacji Japonii (2 IX 1945 r.) – identyfikuje postacie: Dwighta Eisehowera, Georga Pattona, Alfreda Jodla, Wilhelma Keitela – wskazuje na mapie kierunki ofensywy Armii Czerwonej w 1944 r., miejsca operacji „Overlord” i „Market-Garden” – przedstawia okoliczności podpisania Karty Atlantyckiej i jej postanowienia – omawia proces powstawania koalicji antyhitlerowskiej – opisuje przebieg lądowania aliantów w Normandii i walk w Europie Zachodniej. – zna daty: konferencji w Casablance (I 1943 r.), operacji Bagration (VI – VIII 1944 r.), powstania w Paryżu (VIII 1944 r.), sforsowania Wału Pomorskiego (III 1945 r.), śmierci Adolfa Hitlera (30 IV 1945 r.), zajęcia Okinawy (IV 1945 r.) – identyfikuje postacie: Hirohito – omawia zmiany na froncie wschodnim w 1944 r. – charakteryzuje przebieg wojny na Pacyfiku po 1943 r. – omawia postanowienia konferencji w Casablance – opisuje okoliczności kapitulacji Niemiec – przedstawia przebieg działań wojennych na Dalekim Wschodzie w 1945 r.

	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę spotkania w Torgau (24 IV 1945 r.) – przedstawia stosunek Stanów Zjednoczonych do krajów Europy Środkowo-Wschodniej. – ocenia wpływ przystąpienia USA do wojny na jej przebieg – ocenia decyzję o zrzuconiu bomby atomowej – ocenia politykę Stanów Zjednoczonych wobec krajów Europy Środkowo-Wschodniej.
<p>6. Społeczeństwo polskie podczas okupacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>deportacja, obóz koncentracyjny, obóz zagłady</i> – zna datę zbrodni katyńskiej (IV–V 1940 r.) – wskazuje na mapie miejsca, w których znajdowały się niemieckie obozy zagłady, ważniejsze getta żydowskie, miejsca masowych mordów i pochówku polskich oficerów – wyjaśnia, na czym polegał proces sowietyzacji – przedstawia sposoby represji stosowane przez okupanta niemieckiego – omawia metody eksterminacji stosowane przez niemieckie okupacyjne władze. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>paszportyzacja, Akcja Specjalna „Kraków”, akcja AB, Rada Pomocy Żydom „Żegota”, szmalcownik</i> – zna daty: podpisania radziecko-niemieckiego traktatu o granicach i przyjaźni (28 IX 1939 r.), Akcji Specjalnej „Kraków” (XI 1939 r.), akcji AB (1940 r.), powstania w getcie warszawskim (19 IV–16 V 1943 r.) – identyfikuje postacie: Mordechaja Anielewicza, Marka Edelmana, Jana Karskiego, Ireny Sendlerowej, – wskazuje na mapie podział ziem polskich pod okupacją w 1939 r. i zmiany terytorialne po 1941 r., – przedstawia politykę okupacyjnych władz radzieckich wobec Polaków na Kresach Wschodnich – opisuje deportacje polskiej ludności z Kresów Wschodnich i warunki życia na zesłaniu – charakteryzuje sytuację Polaków na ziemiach wcielonych do III Rzeszy – omawia warunki życia Polaków w Generalnym Gubernatorstwie – przedstawia metody eksterminacji ludności żydowskiej na ziemiach polskich. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>niemiecka lista narodowa (Volkslista), Żydowska Organizacja Bojowa</i> – zna datę wysiedlenia Polaków z Zamojszczyzny (1943 r.) – identyfikuje postacie: Ławrentija Berii, Jürgena Stroopa, Wandy Wasilewskiej – wskazuje na mapie kierunki deportacji ludności polskiej w głąb ZSRR – charakteryzuje represje gospodarcze okupacyjnych władz radzieckich – opisuje politykę władz radzieckich wobec polskich jeńców wojennych – przedstawia politykę okupacyjnych władz niemieckich wobec inteligencji polskiej – określa, jakie miały być zasady hitlerowskiej polityki okupacyjnej wobec Polaków w Generalnym Gubernatorstwie i jakich sfer życia miały dotyczyć – opisuje przebieg powstania w getcie warszawskim – omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu – przedstawia proces budowania organizacji konspiracyjnych na ziemiach polskich pod okupacją. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Żydowski Związek Wojskowy, stroj batalion, Endlösung,</i> – identyfikuje postacie: Józefa i Wiktorii Ulmów – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polaków na ziemiach wcielonych do III Rzeszy miało wprowadzenie niemieckiej listy narodowościowej

	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje okupację niemiecką w Polsce i innych krajach europejskich. – ocenia postawy Polaków, którzy wpisywali się na Volkslistę – ocenia postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu.
7. Sprawa polska podczas II wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: mianowania Władysława Raczkiewicza na prezydenta Polski (30 IX 1939 r.), utworzenia rządu Sikorskiego (30 IX 1939 r.), konferencji w Teheranie (28 XI – 1 XII 1943 r.), konferencji w Jałcie (4–11 II 1945 r.) – identyfikuje postać Władysława Sikorskiego – omawia decyzje konferencji teherańskiej i jałtańskiej w sprawie polskiej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Związek Patriotów Polskich</i>, <i>Krajowa Rada Narodowa</i> – zna daty: ewakuacji władz II Rzeczypospolitej do Rumunii (17/18 IX 1939 r.), bitwy o Narwik (V 1940 r.), bitwy o Tobruk (VIII–XII 1941 r.), układu Sikorski-Majski (30 VII 1941 r.), bitwy o Monte Cassino (V 1944 r.), zerwania stosunków dyplomatycznych między rządem polskim na emigracji a ZSRR (25 IV 1943 r.), katastrofy gibraltarskiej (1943 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Władysława Andersa, Bolesława Bieruta, Stanisława Mikołajczyka – wskazuje na mapie miejsca, w których Polacy stoczyli walki podczas II wojny światowej – charakteryzuje udział polskich formacji wojskowych w walkach na frontach II wojny światowej – przedstawia postanowienia układu Sikorski-Majski i skutki jego podpisania – wyjaśnia wpływ sprawy katyńskiej na stosunki między polskim rządem emigracyjnym a ZSRR. – zna daty: powstania Rady Narodowej (XII 1939 r.), przeniesienia rządu emigracyjnego do Londynu (VI 1940 r.), ewakuacji wojsk polskich z ZSRR (1942), zdobycia Bolonii (IV 1945 r.), bitwy pod Lenino (X 1943 r.), powstania Związku Patriotów Polskich (III 1942 r.), powstania Krajowej Rady Narodowej (31 XII 1943–1 I 1944 r.) – identyfikuje postacie: Bolesława Wieniawy-Długoszowskiego, Ignacego Paderewskiego, Zygmunta Berlinga, Michała Roli-Żymierskiego, Karola Świerczewskiego, Stanisława Maczka, Stanisława Sosabowskiego – omawia okoliczności powstania władz polskich na emigracji – przedstawia okoliczności powstania i szlak bojowy armii gen. W. Andersa oraz wojsk polskich walczących u boku Armii Czerwonej – opisuje proces kształtowania się komunistycznego ośrodka władzy w Polsce – wyjaśnia wpływ katastrofy gibraltarskiej na politykę rządu emigracyjnego – wymienia formacje polskie, które walczyły na frontach II wojny światowej. – identyfikuje postać Augusta Zaleskiego – wyjaśnia wpływ sprawy katyńskiej na sytuację Polski na arenie międzynarodowej – porównuje politykę rządu emigracyjnego i komunistycznych ośrodków władzy w Polsce. – ocenia postępowanie polskich komunistów – ocenia działalność polskiego rządu emigracyjnego podczas II wojny światowej.
8. Polskie Państwo Podziemne	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>konspiracja</i>, <i>Armia Krajowa</i>, <i>sabotaż</i>, <i>dywersja</i>, <i>plan „Burza”</i>, <i>Polskie Państwo Podziemne</i> – zna daty: powstania AK (14 II 1942 r.), rozpoczęcia realizacji planu „Burza” (1944 r.), powstania warszawskiego (1 VIII – 3 X 1944 r.) – identyfikuje postać Tadeusza Komorowskiego „Bora” – charakteryzuje cele polityczne Polskiego Państwa Podziemnego

	<ul style="list-style-type: none"> – omawia cele strategiczne Polskiego Państwa Podziemnego – przedstawia założenia planu „Burza”. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Służba Zwycięstwu Polsce, Związek Walki Zbrojnej, Delegatura Rządu na Kraj, Kierownictwo Walki Cywilnej, Szare Szeregi, rzeź wołyńska</i> – zna daty: powstania Delegatury Rządu na Kraj (XII 1940 r.), rzezi wołyńskiej (1943 r.) – identyfikuje postać Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka” – przedstawia polityczne organizacje konspiracyjne – omawia działalność zbrojną ZWZ-AK – wymienia polskie organizacje podziemne – przedstawia przyczyny i przejawy konfliktu polsko-ukraińskiego na Wołyniu – omawia genezę powstania warszawskiego – opisuje skutki powstania warszawskiego – przedstawia strukturę Polskiego Państwa Podziemnego. – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>mały sabotaż</i>”, <i>Związek Odwetu, Kierownictwo Dywersji (Kedyw), Ukraińska Powstańcza Armia (UPA)</i> – zna daty: powstania Związku Odwetu (1940 r.), powstania Kierownictwa Dywersji (1943 r.), akcji pod Arsenalem (1943 r.), powstania Ukraińskiej Powstańczej Armii (1942 r.) – identyfikuje postacie: Emila Fieldorfa „Nila”, Franza Kutschery, Antoniego Chruściela „Montera”, Cyryla Ratajskiego, Jana Piekałkiewicza – charakteryzuje strukturę ZWZ-AK – omawia przebieg walk w powstaniu warszawskim – wymienia cele i formy działania, które miał realizować Związek Walki Zbrojnej na terenie okupowanej Polski. – identyfikuje postacie: Pawła Frenkiela, Szymona Rathajzera, Kazimierza Iranka-Osmeckiego, Stepana Bandery, Oskara Dirlewangera, Ericha von dem Bach – Zelewskiego – omawia postawę aliantów wobec powstania warszawskiego – opisuje postawy Polaków w powstaniu warszawskim – ocenia postawę mocarstw wobec powstania warszawskiego – ocenia decyzję o wybuchu powstania warszawskiego – ocenia postawy Polaków w powstaniu warszawskim – ocenia działalność Polskiego Państwa Podziemnego
POLSKA I ŚWIAT PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ	
1. Powojenny świat	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demilitaryzacja, denazyfikacja, demokratyzacja, procesy norymberskie</i> – zna daty: konferencji w Poczdamie (17 VII–2 VIII 1945 r.), procesów norymberskich (1946–1949 r.) – identyfikuje postacie: Harry’ego Trumana, Clementa Attlee – omawia społeczne i gospodarcze skutki II wojny światowej – wymienia postanowienia konferencji poczdamskiej w sprawie Niemiec. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dekartelizacja, procesy oświęcimskie, recesja, Europejski Plan Odbudowy, sowietyzacja, eksport rewolucji</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: procesów oświęcimskich (1946–1948 r., 1963–1965 r.), podpisania <i>Deklaracji Narodów Zjednoczonych</i> (1942 r.), konferencji założycielskiej Organizacji Narodów Zjednoczonych (25 IV 1945 r.) – identyfikuje postać George’a C. Marshalla, – wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po II wojnie światowej – przedstawia postanowienia konferencji poczdamskiej w sprawie powojennego porządku w Europie – omawia procesy zbrodniarzy wojennych – charakteryzuje i porównuje politykę władz okupacyjnych w Niemczech – przedstawia strukturę ONZ – wyjaśnia, jakie były cele planu Marshalla – wyjaśnia, na czym polegał eksport rewolucji i jakie były jego skutki polityczne. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pauperyzacja, reemigranci, Bizonia, Trizonia</i> – zna daty: powstania Bizonii (1947 r.), powstania Trizonii (1949 r.), powstania Organizacji Europejskiej Współpracy Gospodarczej (1948 r.), układu pokojowego w Paryżu (10 II 1947 r.) – identyfikuje postacie: Szymona Wiesenthala, Karla Rennera, Josipa Broz-Tito, Klementa Gottwalda, Edwarda Benesza – wyjaśnia, dlaczego niektórym z nazistów udało się uniknąć odpowiedzialności za zbrodnie wojenne – omawia powojenne losy Niemiec i Austrii – przedstawia politykę władz okupacyjnych w Austrii – opisuje okoliczności powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych – przedstawia okoliczności stworzenia planu Marshalla – omawia postanowienia układu pokojowego w Paryżu – charakteryzuje proces sowyetyzacji Europy Środkowo-Wschodniej. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>eurokomunizm</i> – zna daty: powstania komunistycznej Niemieckiej Socjalistycznej Partii Jedności (1946 r.), powstania niemieckiej Unii Chrześcijańsko-Demokratycznej (1945 r.) – identyfikuje postacie: Envera Hodży, Jana Masaryka – przedstawia zmiany etniczne na obszarze Europy po II wojnie światowej – podaje przykłady ścigania zbrodniarzy nazistowskich po II wojnie światowej – określa wpływ Rady Bezpieczeństwa na procesy decyzyjne Organizacji Narodów Zjednoczonych – wskazuje metody przejmowania przez komunistów władzy w Europie Środkowo-Wschodniej po II wojnie światowej. – ocenia wpływ II wojny światowej na przemiany społeczne i polityczne powojennego świata.
2. Początek zimnej wojny	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>zimna wojna, „żelazna kurtyna”, centralne planowanie, industrializacja, wyścig zbrojeń</i> – zna datę utworzenia RFN i NRD (1949 r.) – identyfikuje postacie: Winstona Churchilla, Harry’ego Trumana – wskazuje na mapie państwa niemieckie – wyjaśnia, na czym polegała zimna wojna oraz wyścig zbrojeń. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>układ dwubiegunowy, doktryna Trumana, doktryna Reagana, Rada Wzajemnej Pomocy</i>

	<p><i>Gospodarczej, Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego, Układ Warszawski, traktat paryski, Europejska Wspólnota Węgla i Stali, traktaty rzymskie, Europejska Wspólnota Gospodarcza, Europejska Wspólnota Energii Atomowej</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia tzw. „żelaznej kurtyny” (1946 r.), ogłoszenia doktryny Trumana (III 1947 r.), powstania Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (1949 r.), powstania NATO (4 IV 1949 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955 r.), traktatu paryskiego (1951 r.), powstania EWWiS (1951 r.) – identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Jeana Monneta, Roberta Schumana – wskazuje na mapie „żelazną kurtynę” – wyjaśnia, na czym polegał układ dwubiegunowy w powojennym świecie i jakie były jego polityczne i gospodarcze konsekwencje – omawia założenia doktryny Trumana i konsekwencje wprowadzenia jej w życie – przedstawia przyczyny i cele powstania NATO – opisuje okoliczności powstania Układu Warszawskiego – omawia przejawy wyścigu zbrojeń – charakteryzuje proces integracji Europy Zachodniej. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>taktyka salami, Kominform, program tzw. gwiazdnych wojen, plan Schumana</i> – zna daty: wojny domowej w Grecji (1946–1949 r.), powstania Kominformu (1947 r.), blokady Berlina (VI 1948–V 1949 r.), układu w Zgorzelcu (1950 r.), powstania Rady Europy (1949 r.), powstania planu Schumana (1951 r.) – identyfikuje postacie: Richarda Coudenhove-Kalergia, Eduarda Herriota, Aristideda Brianda, Alcide de Gasperiego – omawia okoliczności powstania i działalność Kominformu – charakteryzuje cele i działalność RWPG – opisuje okoliczności i skutki blokady Berlina Zachodniego – wymienia obowiązki państw należących do NATO – przedstawia okoliczności powstania dwóch państw niemieckich. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>most powietrzny, koncepcja tzw. wysuniętej strategii</i> – identyfikuje postacie: Andrieja Żdanowa, Wilhelma Piecka, Waltera Ulbrichta, Otto Grotewohla – omawia okoliczności upadku starych mocarstw: Francji i Wielkiej Brytanii – wyjaśnia, na czym polegał sowiecki model gospodarki narzucany krajom członkowskim RWPG. – ocenia, jakie realne zagrożenia dla świata niósł za sobą wyścig zbrojeń realizowany przez supermocarstwa – ocenia polityczny wydzźwięk blokady Berlina w 1948 r.
<p>3. Początki systemu komunistycznego w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Ziemie Odzyskane, referendum</i> – zna daty: ogłoszenia Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944 r.), porozumienia między PKWN a rządem ZSRR o polsko-radzieckiej granicy (27 VII 1944 r.), powstania Rządu Tymczasowego RP (31 XII 1944 r.), referendum (30 VI 1946 r.), wyborów (19 I 1947 r.) – wskazuje na mapie zmiany terytorialne Polski po II wojnie światowej – omawia postanowienia konferencji poczdamskiej dotyczące zmian terytorialnych państwa polskiego – wyjaśnia, jaką rolę w umacnianiu władzy komunistycznej w Polsce odegrało referendum ludowe i pierwsze powojenne wybory. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Akcja „Wisła”, repatriacja</i> – zna daty: Akcji „Wisła” (1947 r.), 3 letniego planu gospodarczego (1947–1949 r.), planu 6-letniego (1950–1955 r.), rozwiązania AK (19 I 1945 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.)

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Leopolda Okulickiego, Edwarda Osóbki – Morawskiego, Stanisława Mikołajczyka – przedstawia zmiany terytorialne powojennej Polski – omawia społeczne, demograficzne i gospodarcze skutki II wojny światowej dla Polski – opisuje skutki wprowadzenia gospodarki planowej w latach 1947–1955 r. – przedstawia proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce. – zna daty: pogromu kieleckiego (1946 r.), aresztowania przywódców Polskiego Państwa Podziemnego (III 1945 r.), powstania TRJN (VI 1945 r.) – identyfikuje postać Witolda Pileckiego – opisuje zmiany etniczne na ziemiach polskich po zakończeniu wojny – charakteryzuje pierwsze po wyzwoleniu reformy gospodarcze – wymienia organizacje podziemia niepodległościowego – omawia metody represji aparatu bezpieczeństwa i władz komunistycznych wobec podziemia niepodległościowego oraz opozycji. – zna daty: umowy polsko–radzieckiej (21 IV 1945 r.), układu granicznego polsko-czechosłowackiego (1958 r.) – identyfikuje postacie: Jana Stanisława Jankowskiego, Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”, Józefa Kurasia „Ognia” – omawia postawy Polaków wobec nowej sytuacji politycznej. – ocenia postawy Polaków wobec nowej władzy.
4. Polska w okresie stalinowskim	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kolektywizacja, socrealizm</i> – zna datę uchwalenia Konstytucji PRL (1952 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, Władysława Gomułkę – przedstawia ustrój państwa w świetle Konstytucji PRL. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Polska Partia Robotnicza, Państwowe Gospodarstwa Rolne</i> – zna daty: powstania PZPR (XII 1948 r.), planu 6-letniego (1950–1955 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Osóbkę-Morawskiego, Józefa Cyrankiewicza, Stefana Wyszyńskiego – charakteryzuje przemiany gospodarcze w Polsce w okresie stalinowskim – przedstawia cechy charakterystyczne stalinizmu w literaturze, architekturze i sztuce – omawia system terroru i metody represji w Polsce w okresie stalinizmu – wyjaśnia, dlaczego okres stalinizmu w Polsce można nazwać czasem terroru. – wyjaśnia znaczenie terminu: „księża patrioci” – zna daty: reformy walutowej (1950 r.), przyjęcia socrealizmu w literaturze, architekturze i sztuce (1949 r.), internowania prymasa S. Wyszyńskiego (1953 r.) – identyfikuje postacie: Jakuba Bermana, Hilarego Minca – przedstawia okoliczności i skutki powstania PZPR – opisuje sposoby i metody walki reżimu komunistycznego z Kościołem katolickim – omawia okoliczności uchwalenia Konstytucji PRL. – zna daty: powstania Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (1949 r.), powstania Radia „Wolna Europa” (1949 r.), ucieczki J. Świątły na Zachód (1953 r.)

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Kazimierza Pużaka, Bolesława Piaseckiego, Jana Nowaka–Jeziorańskiego, Józefa Światły – charakteryzuje przemiany na polskiej scenie politycznej po 1945 r. – przedstawia sposoby indoktrynacji młodego pokolenia Polaków – omawia cele i sposoby działalności „księży patriotów” – wskazuje różnice między gospodarką w okresie Polski Ludowej a gospodarką kapitalistyczną. – ocenia relacje między państwem a Kościołem katolickim w okresie stalinowskim – ocenia okres stalinizmu w Polsce.
5. Rozpad systemu kolonialnego	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dekolonizacja, państwa Trzeciego Świata</i> – przedstawia polityczne i gospodarcze skutki dekolonizacji Afryki. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>apartheid, Rok Afryki</i> – zna daty: wojny francusko-wietnamskiej (1945–1954 r.), wojny algiersko-francuskiej (1954–1962 r.), powstania Indii i Pakistanu (1947 r.), wprowadzenia apartheidu (1948 r.), likwidacji apartheidu (1994 r.), Roku Afryki (1960 r.) – identyfikuje postacie: Mahatmy Gandhiego, Nelsona Mandeli – przedstawia rozpad systemu kolonialnego Francji na Półwyspie Indochińskim – opisuje okoliczności i skutki walki Algierczyków o niepodległość – omawia proces i skutki rozpadu imperium brytyjskiego w Azji – wyjaśnia, na czym polegała polityka apartheidu realizowana w Republice Południowej Afryki. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>metoda tzw. biernego oporu, Ruch Państw Niezaangażowanych, Indyjski Kongres Narodowy, Afrykański Kongres Narodowy, Organizacja Jedności Afrykańskiej</i> – zna daty: bitwy w dolinie Diên Biên Phu (V 1954 r.), układu pokojowego w Genewie (1955 r.), powstania OJA (1963 r.), konferencji w Bandungu (1955 r.) – identyfikuje postacie: Ho Chi Minha – omawia proces rozpadu systemu kolonialnego Holandii – omawia przyczyny i skutki konfliktu indyjsko-pakistańskiego – przedstawia proces dekolonizacji Afryki. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bantustan, Organizacja Tajnej Armii, Front Wyzwolenia Narodowego</i> – zna daty walki o niepodległości Indonezji (1945–1949 r.) – identyfikuje postać Ahmeda Sukarno – wyjaśnia, jaką rolę odgrywał Ruch Państw Niezaangażowanych. – ocenia proces dekolonizacji i jego wpływ na sytuację geopolityczną na świecie.
6. Daleki Wschód po II wojnie światowej	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przyczyny wybuchu wojny koreańskiej – wyjaśnia przyczyny zaangażowania się USA w konflikt w Wietnamie – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja kulturalna</i> – zna daty: kapitulacji Japonii (2 IX 1945 r.), proklamowania Chińskiej Republiki Ludowej (X 1949 r.), wojny w Wietnamie (1957–1975 r.)

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Douglasa MacArthura, Kim Ir Sena, Mao-Tse-Tunga, XIV Dalajlamy – wyjaśnia, na czym polegała polityka tzw. <i>Wielkiego Skoku</i> i jakie były jej skutki – przedstawia realizację założeń rewolucji kulturalnej w Chinach i jej skutki. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Vietcong, Czerwoni Khmerzy</i> – zna daty: rozejmu w Panmundżom (27 VII 1953 r.), rozpoczęcia tzw. <i>Wielkiego Skoku</i> (1958 r.), początku rewolucji kulturalnej (1966 r.), ofensywy Ted (1968 r.), rządów Czerwonych Khmerów w Kambodży (1975–1979 r.) – identyfikuje postać Hirohito, Czang Kaj-szeka, Pol Pota – omawia sytuację gospodarczą i polityczną Japonii po zakończeniu wojny. – opisuje rządy Czerwonych Khmerów w Kambodży. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>hunwejbini</i> – identyfikuje postać Deng Xiaopinga – przedstawia proces umacniania się reżimu komunistycznego w Chinach i jego ekspansję. – ocenia interwencję USA w Wietnamie.
<p>7. Blok wschodni po śmierci Stalina</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>destalinizacja</i> – zna daty: powstania węgierskiego (1956 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.) – przedstawia przyczyny i skutki powstania na Węgrzech – omawia przyczyny i skutki „praskiej wiosny”. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>doktryna Breżniewa, „praska wiosna”</i> – zna daty: śmierci J. Stalina (5 III 1953 r.), powstania Układu Warszawskiego (V 1955 r.), XX Zjazdu KPZR (II 1956 r.), budowy muru berlińskiego (1961 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), inwazji na Czechosłowację (20/21 VIII 1968 r.) – identyfikuje postacie: Nikity Chruszczowa, Imre Nagy’ a, Fidela Castro, Alexandra Dubczeka, Johna F. Kennedy’ego – przedstawia okoliczności powstania Układu Warszawskiego – wyjaśnia przyczyny budowy muru berlińskiego – omawia skutki kryzysu kubańskiego. – zna daty: powstania berlińskiego (1953 r.), inwazji w Zatoce Świń (IV 1961 r.) – identyfikuje postacie: Ławrentija Berii, Georgija Malenkowa, Georgija Żukowa, Janosa Kadara, Gustava Husaka – wyjaśnia, jakie znaczenie dla destalinizacji miał XX Zjazd KPZR i tajny raport N. Chruszczowa – omawia przyczyny i skutki wybuchu powstania berlińskiego – charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną ZSRR za rządów N. Chruszczowa – przedstawia wydarzenia, które doprowadziły do kryzysu kubańskiego. – identyfikuje postacie: Mátyása Rákosi, Pála Malétera, Fulgencia Batisty – omawia zmiany we władzach ZSRR po śmierci J. Stalina – wyjaśnia, dlaczego kryzys kubański postawił świat na krawędzi kolejnego konfliktu światowego. – ocenia inwazję wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację – ocenia wpływ kryzysów w państwach bloku wschodniego na sytuację Europy Środkowo-Wschodniej.

<p>8. Europa Zachodnia i USA podczas zimnej wojny</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>segregacja rasowa</i> – wyjaśnia, na czym polegał proces integracji Europy – podaje przykłady odejścia od systemów autorytarnych na rzecz demokracji w Europie. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>embargo</i> – zna daty: traktatów rzymskich (1957 r.), powstania EWG (1957 r.) i Euratomu (1957 r.), „rewolucja goździków” (1974 r.), końca dyktatury F. Franco (1975 r.) – identyfikuje postacie: Konrada Adenauera, Johna F. Kennedy’ego, Richarda Nixona – wskazuje na mapie państwa założycielskie EWG, – wyjaśnia znaczenie traktatów rzymskich dla procesu integracji Europy Zachodniej – omawia proces demokratyzacji w Portugalii i Hiszpanii. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>monetaryzm, Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową</i> – zna daty: Układu o Zakazie Doświadczeń z Bronią Jądrową (1963), afery Watergate (1972 r.), I kryzysu naftowego (1974–1975 r.) – identyfikuje postacie: Paula Henry’ego Spaaka, Lyndona B. Johnsona – wskazuje na mapie etapy rozszerzania Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej – omawia politykę USA za prezydentury J. F. Kennedy’ego – wyjaśnia, na czym polegała afera Watergate – opisuje przyczyny i konsekwencje kryzysu naftowego z lat 1974–1975 r. – zna daty: powstania V Republiki Francuskiej (1958 r.), lądowania Amerykanów na Księżycu (1969 r.) – identyfikuje postacie: Antonio Salazara, Marcelo Caetano – charakteryzuje osiągnięcia prezydentury L. B. Johnsona – przedstawia polityczne skutki afery Watergate. – ocenia, na przykładzie ropy naftowej, rolę surowców strategicznych we współczesnym świecie.
<p>9. Konflikty na Bliskim Wschodzie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę proklamowania niepodległości Izraela (V 1948 r.) – omawia okoliczności powstania państwa Izrael – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wojna sześciodniowa, ajatollah</i> – zna daty: decyzji ONZ o podziale Palestyny (1947 r.), wojny arabsko-żydowskiej (1948 r.), kryzysu sueskiego (VII 1956 r.), wojny izraelsko-egipskiej (X 1956 r.) – identyfikuje postacie: Dawida Ben Guriona, Jasira Arafata, Rezego Pahlawiego, Ruhollana Chomeiniego – omawia przyczyny i skutki wojny arabsko-żydowskiej w 1948 r. – przedstawia przyczyny i skutki konfliktu egipsko-izraelskiego w 1956 r. – omawia przyczyny dojścia do władzy Ruhollana Chomeiniego w Iranie. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Czarny Wrzesień, pierwsza intifada</i> – zna daty: deklaracji A. Balfoura (1917 r.), wojny Sześciodniowej (1967 r.), wojny Jom Kippur (1973 r.), zamachu na olimpiadzie w Monachium (1972 r.), podpisanie układu w Camp David (1978 r.) – identyfikuje postacie: Menachema Begina, Icchaka Rabina

	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje losy terytoriów mandatowych Francji i Wielkiej Brytanii po II wojnie światowej – przedstawia skutki kryzysu sueskiego dla Francji, Wielkiej Brytanii i Egiptu. – omawia przyczyny i skutki wojny sześciodniowej i Jom Kippur – charakteryzuje konflikt palestyńsko-izraelski – wyjaśnia przyczyny wybuchu konfliktu irańsko-irackiego. – zna datę zamachu na olimpiadzie w Monachium (1972 r.), – omawia wpływ zamachu podczas Igrzysk Olimpijskich w Monachium na stosunek państw zachodnich do terroryzmu. – ocenia wpływ konfliktów izraelsko-arabskich na sytuację geopolityczną w regionie i na świecie.
10. Przemiany społeczno-kulturowe lat 60. i 70.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rewolucja obyczajowa, feminizm, subkultura, terroryzm, popkultura</i> – zna datę II Soboru Watykańskiego (X 1962–XII 1965 r.) – charakteryzuje przemiany w Kościele katolickim w II połowie XX w. – określa cele działalności organizacji terrorystycznych. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekumenizm, hippisi, punk, funkcjonalizm, rewolucja seksualna</i> – zna datę rewolty studenckiej (1967–1968 r.) – identyfikuje postacie: Martina Luthera Kinga, Jana XXIII, Pawła VI – wyjaśnia, dlaczego Sobór Watykański II uznaje się za przełomowe wydarzenie w historii Kościoła katolickiego – charakteryzuje przejawy rosnącej roli kobiet w życiu społeczeństw zachodnich – charakteryzuje cele rewolty studenckiej z 1968 r. – wymienia cechy charakterystyczne modernizmu w architekturze – podaje przykłady metod działania stosowanych przez terrorystów. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>beatnicy, terroryzm lewacki, teologia wyzwolenia, modernizm</i> – zna datę marszu na Waszyngton (1963 r.) – przedstawia działalność Amerykanów walczących z segregacją rasową – omawia ruch ekumeniczny w Kościele – wymienia subkultury i trendy muzyczne, które powstały w Europie po II wojnie światowej – charakteryzuje zmiany w modzie i stylu życia w latach 60. i 70. – charakteryzuje działalność organizacji terrorystycznych działających w państwach Europy Zachodniej. – opisuje główne założenia teologii wyzwolenia. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Fracja Czerwonej Armii, Czerwone Brygady</i> – zna datę zamachu na Alda Moro (1978 r.) – identyfikuje postacie: Gustava Gutiérreza, Betty Friedan, Allana Ginsberga, Jima Hendixa, Janis Joplin, Jima Morrisona, Johna Lennona, Andreasa Baadera, Ulrike Meinhof, Le Corbusiera – wymienia najbardziej znane lewackie organizacje terrorystyczne – wymienia postaci życia kulturalnego uznane za ikony Popkultury. – ocenia przemiany społeczne i kulturowe lat 60. i 70. – ocenia zmiany roli kobiet w życiu społeczeństw zachodnich

	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek państw i społeczeństw do działalności organizacji terrorystycznych.
11. Polski październik i „mała stabilizacja”	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: Poznańskiego Czerwca (28–30 VI 1956 r.), polskiego Października (1956 r.), wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpień robotniczych na Wybrzeżu (XII 1970 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Gomułkę, Edwarda Gierka, Stefana Wyszyńskiego – wskazuje na mapie miasta, w których w 1956 r. i 1970 r. doszło do strajków robotniczych i demonstracji – przedstawia przyczyny i skutki Poznańskiego Czerwca – wyjaśnia przyczyny i skutki wystąpień studenckich w marcu 1968 r. – przedstawia przyczyny i skutki wystąpień robotniczych na Wybrzeżu w grudniu 1970 r. – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>polska droga do socjalizmu</i>” – zna daty: zwolnienia z więzienia Władysława Gomułki (XII , 1954 r.), odsunięcia W. Gomułki od władzy (XII 1970 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika, Piotra Jaroszewicza – wskazuje na mapie miasta, w których doszło do protestów studenckich w 1968 r. – omawia przejawy „odwilży” politycznej w Polsce po 1953 r. – charakteryzuje przemiany w Polsce w pierwszych latach rządów W. Gomułki – przedstawia stosunki między państwem a Kościołem katolickim za rządów W. Gomułki – omawia sytuację gospodarczą Polski w latach 60. XX w. – zna daty: ucieczki J. Świątły na Zachód (1953 r.), Listu 34 (1964 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Świątły, Edwarda Ochaba, Antoniego Słonimskiego, Karola Modzelewskiego, Mieczysława Moczara – przedstawia przejawy krytyki środowisk inteligenckich wobec polityki partii – wyjaśnia, na czym polegał okres „małej stabilizacji” w Polsce. – zna daty: powstania Klubu Krzywego Koła (1955 r.), powstania Związku Młodzieży Socjalistycznej (1957 r.), powstania Ochotniczych Hufców Pracy (1958 r.) – identyfikuje postacie: Leopolda Tyrmanda, Adama Ważyka, Henryka Szlajfera, Stanisława Kociołka – wyjaśnia, na czym polegała dekompozycja w obozie władzy komunistycznej – omawia skutki zmian w najwyższych kręgach władzy, jakie zaszły w X 1956 r. – ocenia reakcję władz na wystąpienia robotnicze w 1956 i 1970 r. – ocenia postawę władz PRL wobec Kościoła Katolickiego.
12. „Dруга Polska” Edwarda Gierka	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wyboru K. Wojtyły na papieża (1978 r.), I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (1979 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, Stefana Wyszyńskiego, Karola Wojtyły – omawia założenia i realizację reform gospodarczych E. Gierka – przedstawia wpływ Jana Pawła II na przemiany społeczno-polityczne w Polsce. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Komitet Obrony Robotników</i>, „<i>propaganda sukcesu</i>” – zna daty: reformy administracyjnej (1975 r.), nowelizacji Konstytucji PRL (1976 r.), powstania Komitetu Obrony Robotników (1976 r.) – identyfikuje postacie: Piotra Jaroszewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika – wskazuje na mapie najważniejsze inwestycje przemysłowe ekipy E. Gierka

	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny niepowodzeń gospodarczych oraz ich skutki gospodarcze i społeczne – przedstawia cele zawiązania Komitetu Obrony Robotników – wyjaśnia, na czym polegała „propaganda sukcesu” prowadzona w czasie rządów E. Gierka. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Konfederacja Polski Niepodległej</i> – zna daty: powstania Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela (1977 r.), założenia Konfederacji Polski Niepodległej (1979 r.) – identyfikuje postacie: Edwarda Babiucha, Jana Lityńskiego, Zbigniewa Romaszewskiego, Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa, Leszka Moczulskiego, Anny Walentynowicz, Bogdana Borusewicza – przedstawia przyczyny i skutki wystąpień robotniczych w 1971 i 1976 r. – wymienia ugrupowania opozycyjne, które powstały w Polsce w latach 70. – zna datę powstania Wolnych Związków Zawodowych (1978 r.) – identyfikuje postacie: Jana Józefa Lipskiego, Edwarda Lipińskiego, Andrzeja Czumy, Kazimierza Świtonia, Andrzeja Kołodzieja, Aleksandra Halla – omawia relacje państwa z Kościołem katolickim za rządów E. Gierka. – ocenia okres rządów E. Gierka – ocenia rolę Kościoła katolickiego i Jana Pawła II w przemianach społeczno-politycznych w Polsce.
UPADEK KOMUNIZMU	
<p>1. Upadek systemu jałtańskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głasnosc, pieriestrojka, Jesień Narodów</i> – zna daty: Jesieni Narodów (1989–1990 r.), zjednoczenia Niemiec (IX 1990 r.), rozwiązania ZSRR (XII 1991 r.) – identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Michaiła Gorbaczowa – charakteryzuje reformy polityczne przeprowadzone przez M. Gorbaczowa – wyjaśnia symbolikę upadku muru berlińskiego. – wyjaśnia znaczenie terminów: „<i>imperium zła</i>”, <i>aksamitna rewolucja</i> – zna daty: wkroczenia wojsk radzieckich do Afganistanu (XII 1979 r.), wycofania się Rosjan z Afganistanu (II 1989 r.), przejścia władzy przez M. Gorbaczowa (1985 r.), powstania Wspólnoty Niepodległych Państw (XII 1991 r.) – identyfikuje postacie: Margaret Thatcher, Vaclava Havla, Helmuta Kohla, Borysa Jelcyna – wskazuje na mapie państwa powstałe po rozpadzie ZSRR – omawia przyczyny i skutki interwencji wojsk radzieckich w Afganistanie – przedstawia zasięg, przyczyny i skutki Jesieni Narodów – opisuje proces zjednoczenia państw niemieckich. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>mudżahedini</i> – zna daty: ogłoszenia programu „gwiazdnych wojen” (1983 r.), konferencji „Dwa plus cztery” w Moskwie (1990 r.), ogłoszenia niepodległości Litwy (1990 r.), podpisania Aktu Końcowego Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (1975 r.) – identyfikuje postacie: Nikolai Ceausescu, Ericha Honeckera – omawia przejawy wyścigu zbrojeń w latach 80. – przedstawia okoliczności, w jakich nastąpił rozpad ZSRR.

	<ul style="list-style-type: none"> – zna daty: powstania Karty 77 (1977 r.), katastrofy elektrowni jądrowej w Czarnobylu (1986 r.), puczu G. Janajewa (1991 r.), – identyfikuje postacie: Babraka Karmala, Egona Krenza, Giennadija Janajewa, Stanisława Szuszkiewicza, Leonida Krawczuka – omawia ewolucję stosunków USA-ZSRR w latach 80. i 90. – ocenia polityczne, społeczne i gospodarcze skutki Jesieni Narodów.
2. Powstanie NSZZ „Solidarność”	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”</i> – zna daty: wyboru K. Wojtyły na papieża (1979 r.), I pielgrzymki Jana Pawła II do Polski (VI 1979 r.) – identyfikuje postacie: Karola Wojtyły, Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy – wyjaśnia wpływ I pielgrzymki Jana Pawła II na przemiany polityczne w PRL – przedstawia skutki wystąpień robotniczych w sierpniu 1980 r. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>porozumienia sierpniowe</i>, <i>Międzyzakładowy Komitet Strajkowy</i> – zna daty: strajków robotniczych na Wybrzeżu i Górnym Śląsku (VIII 1980 r.), porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), powstania NSZZ „Solidarność” (17 IX 1980 r.), I Krajowego Zjazdu Delegatów NSZZ „Solidarność” (IX-X 1981 r.) – identyfikuje postacie: Piotra Jaroszewicza, Anny Walentynowicz – przedstawia najważniejsze z postulatów sierpniowych – wyjaśnia, dlaczego NSZZ „Solidarność” był ruchem masowym. – zna datę przyznania L. Wałęsie Pokojowej Nagrody Nobla (1983 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Kania, Mieczysława Jagielskiego – charakteryzuje sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce na przełomie lat 70 i 80. – omawia reakcję władz PZPR na wystąpienia pracownicze w 1980 r. – ocenia wpływ powstania NSZZ „Solidarność” na demokratyzację społeczeństwa i państwa
3. Stan wojenny i schyłek PRL	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>stan wojenny</i> – zna daty: zamachu na papieża Jana Pawła II (13 V 1981 r.), wprowadzenia stanu wojennego (31 XII 1981 r.), – identyfikuje postać Wojciecha Jaruzelskiego, – wymienia restrykcje, które dotyczyły społeczeństwo polskie w okresie stanu wojennego. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego</i>, <i>internowanie</i> – zna daty: pacyfikacji strajku w kopalni „Wujek” (16 XII 1981 r.), zniesienia stanu wojennego (22 VII 1983 r.), pielgrzymek Jana Pawła II do Polskie (1983, 1987 r.), spotkania w Magdalence (IX 1988 r.) – identyfikuje postacie: Mieczysława Rakowskiego, Czesława Kiszczaka, Józefa Glempa – omawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego – charakteryzuje represje wobec robotników i opozycji w czasie trwania stanu wojennego – przedstawia skutki gospodarcze stanu wojennego. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>„karnawał Solidarności”</i>, <i>„socjalizm rynkowy”</i> – zna daty: wydarzeń bydgoskich (1981 r.), przyznania L. Wałęsie Pokojowej Nagrody Nobla (1983 r.), zamordowania ks. J. Popiełuszki (X 1984 r.), powołania Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej (IV 1982 r.), powołania Regionalnej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” (V 1982 r.), powstania Krajowej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarności” (1987 r.)

	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Ryszarda Kuklińskiego, Bogdana Lisa, Władysława Frasyniuka, Zbigniewa Bujaka – wyjaśnia, na czym polegała prowokacja bydgoska w 1981 r. – charakteryzuje sytuację społeczno-gospodarczą w Polsce w okresie stanu wojennego – omawia przejawy kryzysu systemu komunistycznego w Polsce – opisuje proces negocjacji strony rządowej z opozycją – identyfikuje postacie: Stanisława Kani, Zbigniewa Messnera – przedstawia proces narastania napięć między „Solidarnością” a władzami państwowymi – charakteryzuje reakcje świata wobec wydarzeń w Polsce w latach 1981–1983 r. – ocenia postawy Polaków wobec wprowadzenia stanu wojennego – ocenia postawy Polaków w okresie przemian politycznych w 1989 r.
4. III Rzeczpospolita	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>inflacja, pluralizm, prywatyzacja</i> – zna daty: obrad Okrągłego Stołu (6 II – 5 IV 1989 r.), wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.), wejścia Polski do NATO (12 III 1999 r.), wejścia Polski do UE (1 V 2004 r.), uchwalenia Konstytucji RP (2 IV 1997 r.) – identyfikuje postacie: Wojciecha Jaruzelskiego, Tadeusza Mazowieckiego, Lecha Wałęsy – przedstawia wyniki wyborów czerwcowych – określa, na czym polegała transformacja ustrojowa w Polsce w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sejm kontraktowy, hiperinflacja, „wojna na górze”, strukturalne bezrobocie, plan Balcerowicza, Trójkąt Weimarski</i> – zna daty: ponownej rejestracji NSZZ „Solidarność” (IV 1989 r.), wyboru W. Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.), utworzenia rządu T. Mazowieckiego (IX 1989 r.), przywrócenia nazwy Rzeczpospolita (XII 1989 r.), wyboru L. Wałęsy na prezydenta (XII 1990 r.), wprowadzenia planu Balcerowicza (I 1990 r.), uchwalenia Małej Konstytucji (X 1992 r.), pierwszych w pełni wolnych wyborów do parlamentu (27 X 1991 r.) – identyfikuje postacie: Leszka Balcerowicza, Jarosława Kaczyńskiego, Ryszarda Kaczorowskiego, Aleksandra Kwaśniewskiego – omawia postanowienia uzgodnione podczas obrad Okrągłego Stołu – omawia proces przywracania w Polsce systemu demokratycznego – przedstawia założenia planu Balcerowicza – opisuje skutki reformy gospodarczych przeprowadzonych w ramach Planu Balcerowicza – przedstawia proces integracji Polski ze strukturami NATO i Unii Europejskiej. – wyjaśnia znaczenie terminu: <i>popiwek</i> – zna daty: rozwiązania PZPR (I 1990 r.), I wyborów samorządowych (V 1990 r.), przekazania insygniów przedwojennej władzy II RP (XII 1990 r.), powstania Trójkąta Weimarskiego (1991 r.), – identyfikuje postacie: Krzysztofa Skubiszewskiego, Bronisława Geremka, Wiesława Chrzanowskiego – wskazuje na mapie państwa należące do Trójkąta Weimarskiego – omawia proces przejmowania władzy przez opozycję – wyjaśnia, na czym polegała „wojna na górze” i jakie miała skutki polityczne – charakteryzuje społeczne skutki przemian politycznych i gospodarczych. – zna daty: porozumienia o wycofaniu wojsk radzieckich z Polski (1991 r.) – przedstawia okoliczności wycofania wojsk radzieckich z Polski.

	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postanowienia Okrągłego Stołu.
5. Gospodarka światowa na przełomie XX i XXI wieku	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kraje „Trzeciego Świata”, bogata Północ, biedne Południe</i> – wyjaśnia, jakie skutki społeczne i gospodarcze ma rozdźwięk między bogatą Północą a biednym Południem. – wyjaśnia znaczenie terminu: azjatyckie tygrysy – zna daty: traktatu w Maastricht (1992 r.) – identyfikuje postacie: Ronalda Reagana, Margaret Thatcher – opisuje przejawy kryzysu gospodarczego w państwach bloku wschodniego – charakteryzuje problemy ekonomiczno-społeczne krajów Trzeciego Świata – omawia kierunki rozwoju gospodarczego i technologicznego świata w 2. połowie XX w. – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>reaganomika, thatcheryzm, Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową, teologia wyzwolenia</i> – zna daty: prezydentury R. Reagana (1981–1989 r.), rządów M. Thatcher (1979–1990 r.), walk plemiennych w Rwandzie (1994 r.) – charakteryzuje politykę gospodarczą R. Reagana – omawia cechy charakterystyczne rządów M. Thatcher – wyjaśnia, co przyczyniło się do sukcesów gospodarczych azjatyckich tygrysów – przedstawia zasięg i przykłady procesów integracyjnych na świecie. – zna daty: powstania Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (1994 r.), Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu (1994 r.), założenia Organizacji Państw Amerykańskich (1948 r.), powstania Wspólnego Rynku Południa (1991 r.), powstania Organizacji Jedności Afrykańskiej (1963 r.), powstania Unii Afrykańskiej (2002 r.), powstania Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (1989 r.), powstania Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (1961 r.), powstania Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (1967 r.) – identyfikuje postacie: Denga Xiaopinga – porównuje gospodarki bloku wschodniego i państw zachodnich. – ocenia rząd M. Thatcher i wyjaśnia określenie „Żelazna Dama”.
6. Konflikty na świecie po upadku ZSRR	<ul style="list-style-type: none"> – zna datę zamachu na nowojorski World Trade Center (11 IX 2001 r.) – wymienia zjawiska i procesy, które mają wpływ na bezpieczeństwo współczesnego świata. – wyjaśnia znaczenie terminu: „<i>aksamitny rozwój</i>” – zna daty: wojny domowej w Chorwacji (1991–1995 r.), wojny domowej w Bośni i Hercegowinie (1992–1995 r.), pokoju w Dayton (1995 r.), „<i>aksamitnego rozvodu</i>” (1993 r.) – identyfikuje postać Saddama Huseina – wyjaśnia, jakie były przyczyny konfliktów zbrojnych na Bałkanach – przedstawia okoliczności rozpadu Czechosłowacji. – wyjaśnia znaczenie terminów: operacja „<i>Pustynna Burza</i>”, operacja „<i>Anaconda</i>” – zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Słowenię, Chorwację i Macedonię (1991 r.), ogłoszenia niepodległości przez Bośnię i Hercegowinę (1991 r.), agresji Iraku na Kuwejt (1990 r.), operacji „<i>Pustynna Burza</i>” (1991 r.), konfliktu w Rwandzie (1994 r.), operacji „<i>Anaconda</i>” (2002 r.), zamachów w Madrycie (2004 r.), zamachu w Londynie (2005 r.)

- identyfikuje postacie: Václava Havela, Vladimíra Mečiara
- wskazuje na mapie państwa powstałe w wyniku rozpadu Jugosławii
- opisuje proces rozpadu Jugosławii i jego skutki
- przedstawia przyczyny i skutki operacji „Pustynna Burza”
- omawia przykłady aktów terrorystycznych, które wpłynęły na sytuację geopolityczną współczesnego świata.
- zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Czarnogórę (2006 r.), ogłoszenia niepodległości przez Kosowo (2008 r.)
- przedstawia dążenia separatystyczne w Europie Środkowo-Wschodniej
- omawia przykłady współczesnych konfliktów zbrojnych.
- ocenia perspektywę zagrożenia pokoju we współczesnym świecie.